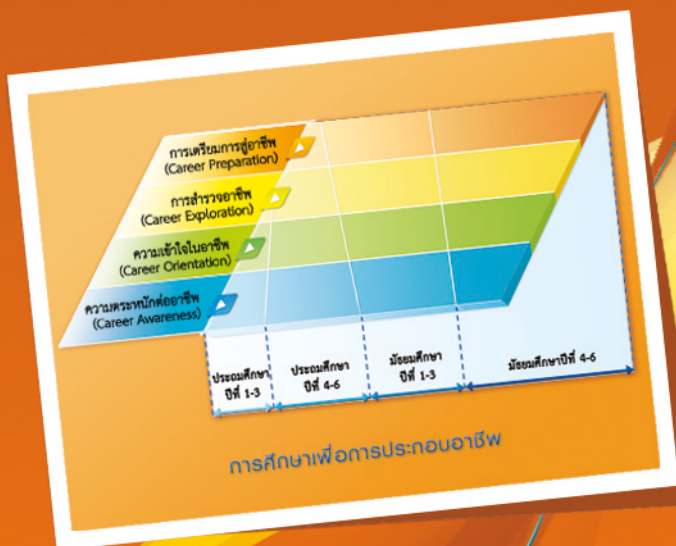

แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพ: ข้อค้นพบจากการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอทางเลือกเกี่ยวกับ
แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ:
ข้อค้นพบจากการวิจัย

โครงการความร่วมมือระหว่าง
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กับ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ข้อเสนอทางเลือกเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบ

อาชีพ : ข้อค้นพบจากการวิจัย.-- กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2554

82 หน้า..

1. การศึกษา -- ไทย. 2. การศึกษาขั้นพื้นฐาน -- ไทย 3. นโยบายการศึกษา
-- ไทย. I. ชื่อเรื่อง.

379.593

ISBN 978-616-202-465-8

ข้อเสนอทางเลือกเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อการประกอบอาชีพ: ข้อค้นพบจากการวิจัย

ลิขสิทธิ์ @ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2554

ISBN 978-616-202-465-8

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2554

จำนวนพิมพ์ 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

โทรศัพท์ 0 2288 5882

โทรสาร 0 2281 5216

Website: <http://inno.obec.go.th/>

ออกแบบปก พรรณปพร จตุวีรพงษ์

พิมพ์ที่ หจก.ศรีบูรณคอมพิวเตอร์-การพิมพ์

338/3-4 ซอยจุฬา 40 ถนนพระราม 4 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน

กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 0 2215 4506

โทรสาร 0 2611 9043

E-mail: sbpprinting@gmail.com

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนของประเทศไทยให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น มิใช่มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงคุณภาพในมิติ “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการศึกษาเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพจึงเป็นทั้งเป้าหมาย วิธีการ และผลลัพธ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งหวังให้เกิดขึ้นจริงในการจัดการศึกษาของทุกโรงเรียนช่วยเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการทำงานเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับหรือจบมัธยมศึกษาตอนปลายรวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันและพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคโลกาภิวัตน์โดยเฉพาะการพัฒนา ค่านิยม การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง สังสม ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณคณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้สนับสนุนและเอื้ออำนวยให้ คณะนักวิจัยหลักคือ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อุสาโห และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราวีณา สุวรรณรัฐโชติ และคณะนักวิจัยเครือข่ายได้ทำภารกิจอย่างทุ่มเทพลังกาย พลังใจ พลังความคิด เพื่อดำเนินการวิจัยจนกระทั่งสำเร็จลุล่วง ได้ข้อค้นพบที่มีคุณค่าต่อการนำไปขยายผลสู่การปฏิบัติเพื่อคุณภาพผู้เรียน ขอขอบคุณคณะครูและผู้บริหาร โรงเรียนที่ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และเป็นเจ้าของกรณีศึกษาที่ดีและน่าสนใจทั้ง 24 โรงเรียน ทำให้แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในงานวิจัยนี้ มีความชัดเจน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

ที่สำคัญยิ่งคือ การน้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้น้อมนำมาเป็นหลักชัยในการดำเนินงานตลอดมา

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การนำนโยบายสู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“นโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ” มีเป้าหมายเพื่อให้ “รู้เขา รู้เรา เท่าทัน เพื่อแข่งขันได้ในเวทีโลก” กล่าวคือ มีกรอบระยะเวลาของแผน 2 ปี ต้องรู้ศักยภาพของ 5 ภูมิภาคของโลก รู้ศักยภาพของพื้นที่ใน 5 ภูมิภาคของไทย เพื่อพัฒนา ศักยภาพเพื่อการแข่งขันได้ใน 5 กลุ่มอาชีพ โดยมีความเชื่อว่า หากผู้เรียนได้รับการ เตรียมการที่ดี ด้วยการช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของการทำงาน การมีงานทำ และการประกอบอาชีพ ทั้งค้นพบและตระหนักรู้ในตนเองว่ามีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้เพื่อไปสู ่เป้าหมายการประกอบอาชีพดังกล่าวแล้ว ย่อมเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย และสามารถ รับประทานผลความสำเร็จในการเรียนและชีวิตการทำงานได้ ทำให้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การปรับทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาคอาเซียน และภูมิภาคต่างๆ ของโลก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาศัย (กศน.) ดำเนินการนำนโยบายและยุทธศาสตร์ ไปกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนสู่ การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การจัดทำกรอบแนวทางการดำเนินงาน การออกแบบระบบ การจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรในการจัดการศึกษาแต่ละระดับ

ด้วยกระบวนการจัดการศึกษาข้างต้นนั้น จะนำไปสู่เป้าหมายและวิธีการใหม่ของการ จัดการศึกษาที่เป็น “การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน” อย่างแท้จริง

กรอบทิศทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำ ดังแผนภาพที่ 6.2 ในหน้า 71 ได้ กำหนดจุดเน้นการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ได้แก่ สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วย งานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานอย่างร่วมมือรวมพลังกัน ประกอบด้วย การปรับหลักสูตร การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคมจริงจากการทำงานระหว่าง การศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่การปฏิบัติที่มีคุณภาพ นำไปสู่การมีอาชีพ การมีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีอย่างมีคุณค่า อันแสดงถึงความผาสุกของการเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก

ขอขอบคุณคณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักพัฒนานวัตกรรมการ จัดการศึกษาที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์งานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วง และได้ข้อค้นพบสำคัญที่ช่วย ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ใช้ประกอบการเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อ การมีงานทำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม บนฐานของงานวิจัยที่ทรงคุณค่ายิ่ง

(นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การดำรงชีวิตของมนุษย์นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มนุษย์จำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่สามารถแสวงหาปัจจัย 4 มาดำรงชีวิต ความสามารถในการแสวงหาปัจจัย 4 มาใช้ในการดำรงชีวิตนั้นคือการประกอบอาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาของไทยได้ออกแบบระบบการศึกษาให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถประกอบอาชีพได้ตลอดแนวในแต่ละระดับ แต่สภาพที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนหลายแห่งอาจยังไม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นดังกล่าวประกอบกับค่านิยมของสังคมผลักดันให้ผู้ปกครองและโรงเรียนมุ่งเน้นให้บุตรหลานเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยไม่ได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นด้านแรงงานที่มีความรู้และทักษะในภาคการผลิตและระดับฝีมือต่างๆ ที่เหมาะสมของแต่ละชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนภาพรวมของประเทศโดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่และความสามารถของครอบครัวไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาได้

การศึกษาครั้งนี้พบว่าแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเน้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและวิธีการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความตระหนักและรับประสบการณ์จริงในระหว่างการศึกษา เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและถ่ายโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และการประกอบอาชีพที่เหมาะสมได้ในอนาคต ตามหลักการของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (career education) โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ 1) มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน 2) สั่งสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน 3) รู้จักการหาโอกาสและช่องทางในการทำงาน และ 4) สำรวจและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาหาความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น นักเรียนจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติอันดีผ่านการศึกษา การฝึกอบรม และการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จะตัดสินใจในการศึกษาต่อ และการทำงานต่อไปได้ในอนาคตซึ่งจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนรวมถึงวิถีจัดกิจกรรมการเรียนส่งเสริมด้วยดังนั้นผู้เกี่ยวข้องอันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน

ในการนี้ยุทธศาสตร์ที่จะทำให้การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพประสบความสำเร็จคือ ยุทธศาสตร์ “รวมพลัง สานฝัน ขยายโอกาสการศึกษา

ขั้นพื้นฐานเข้าสู่อาชีพได้ตลอดแนว” ที่มีแนวทางการขับเคลื่อนใน 4 ระดับดังนี้

1) **ระดับกระทรวงศึกษาธิการ** ควร“กำหนดให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ” เป็นวาระแห่งชาติ จัดทำ School Mapping ทุกระดับทุกประเภท และทุกสังกัด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาการจัดตั้งสถานศึกษาใหม่หรือปรับเปลี่ยนสถานศึกษาเก่าอย่างมีเหตุผลตรงตามความต้องการจำเป็นของชุมชน และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับสถานศึกษาเดิมและชุมชนขยายกรอบมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมคุณภาพมาตรฐานทางวิชาชีพหรือมาตรฐานฝีมือแรงงานด้วยเช่น การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชาตินอกจากจะวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนแล้ว ควรประเมินทักษะพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพหรือสมรรถนะด้านวิชาชีพของนักเรียนด้วย อาจประเมินโดยใช้แบบวัดมาตรฐาน แบบเทียบประสบการณ์ หรือแบบบันทึกประสบการณ์กิจกรรม (activities transcript) ขยายกรอบคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพของครูและผู้บริหารให้ครอบคลุมความรู้และทักษะอาชีพที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพในโลกปัจจุบันและอนาคตให้แก่นักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู จัดระบบการพัฒนาครูประจำการ และครูวิทยากร/ครูภูมิปัญญา

2) **ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)** ควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ระหว่าง สพฐ.กับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ในการสร้างประสบการณ์จริงของการปฏิบัติงานในอาชีพให้กับครู และนักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ โดย สอศ. กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถาบันต่างๆ น่าจะให้ความสำคัญในการกำหนดเป็นพันธกิจบริการวิชาการ และการร่วมพัฒนาเยาวชน (ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง) เป็นพันธกิจที่สำคัญของหน่วยงานส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานของการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และการสร้างประสบการณ์ในการสร้างรายได้และการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลให้แก่นักเรียน เช่น โครงการนิทรรศการแสดงผลงาน ศิลปหัตถกรรมของนักเรียนควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง

3) **ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา** ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ควรเป็นองค์กรกลางเชื่อมโยงการแสวงหาและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ องค์กรต่างๆ และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) กับโรงเรียนในการสร้างโอกาสและ

แหล่งเรียนรู้เพื่อฝึกประสบการณ์ และการปฏิบัติการประกอบอาชีพจริงและการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานวิชาการในและนอกพื้นที่ในการพัฒนาครูให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์จริงในการสอนการประกอบอาชีพที่ตอบสนองตลาดแรงงานในปัจจุบัน หน่วยงานที่สำคัญดังกล่าว ได้แก่ สถาบันทางด้านอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานวิชาชีพต่างๆ

4) **ระดับโรงเรียน** ควรสำรวจทักษะอาชีพของครู ผู้บริหาร คิษย์เก่าและผู้ปกครอง เพื่อจัดทำรายงานอาชีพที่มีผู้สอนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่น ผู้บริหารควรสร้างความร่วมมือกับครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนในการจัดทำเรื่องนี้ โดยส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมศิษย์เก่า และสมาคมผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนเพื่อสำรวจ/ศึกษา/เลือกอาชีพ/พัฒนาทักษะอาชีพ รวมทั้งเป็นแหล่งทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นวิทยากรและครูฝึกทักษะอาชีพ ควรมีวิสัยทัศน์และนโยบายในเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ เช่น การจัดทำแผนที่อาชีพของท้องถิ่น วิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลของศิษย์เก่าและนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน กำหนดกิจกรรมหลักในการทำโครงการประกอบอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา จัดตารางเรียนและทรัพยากรให้สนับสนุนการฝึกทักษะวิชาชีพ ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูทุกกลุ่มสาระจัดทำหน่วยการเรียนรู้วิชาชีพประเภทต่างๆ โดยบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาต่างๆ ให้กับนักเรียนทุกช่วงชั้นอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนโครงการอาชีพที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง และจัดระบบการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะวิชาชีพไปสู่การเกิดรายได้และการประกอบอาชีพต่อไปโดยอาจเชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น กลุ่ม OTOP กลุ่มอาชีพ กลุ่มสหกรณ์ต่างๆ ในชุมชน เพื่อพัฒนาฝีมือ ผลิตภัณฑ์และการตลาดในงานเทศกาลต่างๆ ของชุมชน

ทั้งนี้แนวทางการขับเคลื่อนดังกล่าวต้องน้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานไว้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักของแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และมีเป้าหมายสำคัญคือ การมีส่วนร่วมขององค์กรทุกภาคส่วน การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักการการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และการสร้างโอกาสให้นักเรียนทุกคนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการฝึกปฏิบัติจริง มีนิสัยใฝ่เรียนรู้และใฝ่ทำงานเพื่อส่วนรวม มีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพสุจริตอย่างสร้างสรรค์ในการตอบสนองความต้องการด้านแรงงานของประเทศและภูมิภาค

บันทึกจากศรัทธา

โครงการวิจัย “แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ” เป็นความร่วมมือระหว่างคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ (1) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ของต่างประเทศกับประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัจจัยเงื่อนไข ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจ (interesting practice cases/ good practice cases) ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ สังกัดอื่น (3) เพื่อศึกษาแนวทางของความร่วมมือขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ การประกอบอาชีพ และ (4) เพื่อนำเสนอทางเลือกเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพเพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินงานมี 4 กิจกรรม คือ (1) การศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ เปรียบเทียบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของ ต่างประเทศกับประเทศไทย (2) การศึกษากรณีศึกษาที่เป็นโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจ จำนวน 24 โรงเรียน 4 ภูมิภาค เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและ ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ การประกอบอาชีพ (3) การจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มในระดับภูมิภาค ทั้ง 4 ภูมิภาค 4 ครั้งและ (4) การจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มในระดับประเทศ 1 ครั้ง ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้ถูกนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วสรุปเป็น ข้อเสนอทางเลือกเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ การประกอบอาชีพ: ข้อค้นพบจากการวิจัยตามที่ปรากฏในเอกสารเล่มนี้

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มอบความไว้วางใจและสนับสนุน ให้คณะผู้วิจัยดำเนินโครงการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณคณบดี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี ผู้เป็นทั้งผู้บังคับบัญชาและที่ปรึกษาโครงการฯ ที่ได้ส่งเสริม ติดตาม และสนับสนุน การทำงานของคณะนักวิจัยจนเกิดความสำเร็จ ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียน

ทั้ง 24 โรงเรียน และคณะครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่โครงการอย่างยิ่ง ขอขอบคุณมหาวิทยาลัย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง ที่ได้อนุญาตให้นักวิจัยพื้นที่เข้าร่วมโครงการและสนับสนุนให้ดำเนินโครงการวิจัยที่ศึกษาจนสำเร็จตามเวลา และขอขอบคุณนักวิจัยพื้นที่ นักวิจัยร่วมและผู้ช่วยนักวิจัยทุกคนที่ได้อุทิศเวลา ความคิดและความสนใจในการดำเนินงานโครงการนี้จนเกิดผลงานอันทรงคุณค่า

ด้วยความตั้งใจและความพยายามที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติได้มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี และมีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพสุจริตที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นพลเมืองและพลโลกที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในงงานนี้จึงหวังว่าเอกสารนี้จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจให้กว้างขวางและลึกซึ้งทั้งนำไปสู่การรวมพลังสร้างสรรค์ของทุกฝ่ายในการเพิ่มคุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพให้เกิดขึ้นจริงในเยาวชนทุกคนต่อไป

คณะนักวิจัย

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	ก
การนำนโยบายสู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..	ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	ค
บันทึกจากศรัทธา.....	ฉ
สารบัญเนื้อหา.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ:	
ความสำคัญและความจำเป็น.....	1
1.1 บทนำ.....	1
1.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.....	3
1.2.1 ภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
เพื่อการประกอบอาชีพ.....	3
1.2.2 แนวคิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
เพื่อการประกอบอาชีพ.....	4
บทที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
เพื่อการประกอบอาชีพ.....	13
2.1 ข้อค้นพบจากโรงเรียนกรณีศึกษา.....	13
2.2 ข้อค้นพบจากการสนทนากลุ่ม.....	20
บทที่ 3 บทเรียนที่น่าสนใจจากกรณีศึกษา.....	23
บทที่ 4 การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ: กรณีศึกษาบทเรียน	
จากต่างประเทศ.....	31
4.1 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศอังกฤษ....	31
4.2 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศเยอรมัน..	33
4.3 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศฟินแลนด์....	36
4.4 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศไต้หวัน....	39
4.5 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศสิงคโปร์....	42
4.6 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศ	
สหรัฐอเมริกา.....	44

4.7 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศ ออสเตรเลีย.....	49
บทที่ 5 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพให้ ประสบผลสำเร็จ.....	53
5.1 แนวคิด.....	53
5.2 หลักการ.....	54
5.3 เป้าหมายจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.....	55
1) ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรทุกภาคส่วน (All for Education).....	55
2) ด้านคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา (Educational Quality and Standards).....	56
3) ด้านโอกาสการได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน (Education for All).....	59
บทที่ 6 ยุทธศาสตร์ : วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ นโยบาย การขับเคลื่อน.....	63
6.1 ยุทธศาสตร์.....	63
6.2 วิสัยทัศน์.....	63
6.3 พันธกิจ.....	63
6.4 เป้าประสงค์.....	63
6.5 นโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.....	64
1) นโยบายระดับประเทศ.....	64
2) นโยบายระดับกระทรวง และสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	65
3) นโยบายระดับปฏิบัติการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา และสถานศึกษา).....	65
6.6 การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.....	66
รายการอ้างอิง.....	73
ภาคผนวก.....	75

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1	
ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางอาชีพ	
จำแนกตามลำดับน้ำหนักการให้ความรู้และระดับชั้น.....	8

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1.1 ส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ.....	6
1.2 รูปแบบการศึกษาอาชีพของรัฐโอไอโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	7
1.3 การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ จำแนกตามน้ำหนัก การให้ความรู้และระดับชั้น.....	10
3.1 ภาพรวมของการปฏิบัติที่น่าสนใจของโรงเรียนในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.....	25
3.2 กระบวนการปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพ.....	26
3.3 คุณลักษณะ ความรู้และทักษะของนักเรียนจากข้อค้นพบของการปฏิบัติ ที่น่าสนใจของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพ.....	27
3.4 ระบบการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ.....	28
3.5 ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ.....	29
3.6 สรุปปัจจัยและเงื่อนไขสู่ความสำเร็จจากการปฏิบัติที่น่าสนใจของโรงเรียน กรณีศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.....	30
5.1 โครงสร้างการเข้าสู่แรงงานกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพ.....	58
5.2 แนวทางความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.....	61
6.1 การเกื้อกูล ประสานอย่างเป็นเอกภาพระหว่างนโยบายระดับต่างๆ เพื่อรวมพลัง สานฝัน ขยายโอกาส เพิ่มคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่อาชีพได้ตลอดแนว.....	64
6.2 การเชื่อมโยงข้อค้นพบจากการวิจัยกับนโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ”.....	71

7.1	โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ แหล่งกำเนิด ฝีมือแรงงานของประเทศ.....	76
7.2	กรอบแนวคิดในการสร้างมาตรฐานฝีมือแรงงาน การจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.....	77

บทที่ 1

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ: ความสำคัญและความจำเป็น

1.1 บทนำ

การดำรงชีวิตของมนุษย์มีความจำเป็นต้องใช้เวลา 4 ในการดำเนินชีวิต มนุษย์จึงต้องฝึกฝนตนเองให้มีทักษะในการแสวงหาปัจจัย 4 ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้การแสวงหาปัจจัย 4 ต้องมีการเตรียมตนเองอย่างดี เนื่องจากระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันต้องหารายได้ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับปัจจัยในการดำรงชีวิต การที่มนุษย์เกิดมาแล้วสามารถหารายได้จากการประกอบอาชีพที่สุจริตนั้น จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนให้เห็นช่องทางที่จะใช้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และความชอบส่วนตนในการประกอบอาชีพ การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการฝึกฝนพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะจัดการอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพให้เกิดรายได้สำหรับดำรงชีพให้เร็วและชัดเจนที่สุด

นอกจากนี้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนย้ายคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้อย่างเสรี ทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการเรียนรู้จะต้องมีพลังที่จะก่อให้เกิดผลอย่างสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้เอง และในฐานะที่การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และภาคบริการ โดยเฉพาะการจ้างงาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพที่ผ่านมาพบว่า

- “การศึกษาสร้างคนให้ทำอะไรไม่เป็น (เชิงวิชาชีพ) ปัญหาคุณภาพเด็กเด็กไม่รู้ว่าตนเองถนัดอะไร ควรเรียนอะไร มีเด็กจำนวนมากเรียนในสิ่งที่ไม่ถนัดเด็กมีปัญหาในการตัดสินใจ...แนวทางพัฒนาควรแบ่ง

กลุ่มเด็กตามความถนัด ต้องวัดความถนัดเด็กให้พบว่าถนัดวิชาการ หรือวิชาชีพ แล้วพัฒนาต่อยอด ทำโปรแกรมให้เด็กเลือกให้เรียน/ทำ ในสิ่งที่เด็กถนัด ควรฝึกให้รู้จักจริงฝึกให้ทำเป็น เช่นเดียวกับวิถีของประเทศ เยอรมัน” (อมเรศ ศิลอ่อน, 18 พฤษภาคม 2552)

- “ในการวิเคราะห์พัฒนาการศึกษาก่อนที่เรามาถึงจุดนี้ เราจะเห็นมรดกทางการศึกษาหลายอย่างที่ผู้ใช้ประโยชน์และเห็นสิ่งที่ต้องแก้ไขซึ่งเป็นผลจากระบบการศึกษาเมื่อประมาณหนึ่งร้อยปีที่แล้ว ตามสาระ พ.ร.บ. ประถมศึกษา 2464 เราออกแบบการศึกษาเพื่อออกไปประกอบอาชีพได้ ดังที่แสดงในไดอะแกรมแผนการศึกษาชาติ 2447 หรือเรียกว่า ศึกษาพฤษกรอบแนวความคิดระบบการศึกษาดั้งเดิม นักเรียนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้หลายระดับตั้งแต่ประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย และอุดมศึกษา ต่างจากปัจจุบันที่ต้องขึ้นบันได 12 ปีการศึกษาชั้นพื้นฐาน และขึ้นบันไดอุดมศึกษาอีก 4 ปี ถึงไปประกอบอาชีพได้ การศึกษาปัจจุบันไม่ได้เป็นสะพานข้ามสู่อชีพได้หลายระดับเช่นในอดีตที่เรียน 4, 7, 10, 12 ปีก็ออกไปประกอบอาชีพได้ปัจจุบันคนคิดว่าต้องจบอุดมศึกษา ต้องเรียนหนังสือ 16 ปี จึงทำงานได้...การศึกษาในอดีตสร้างคนเข้าสู่การประกอบอาชีพได้ทุกระดับ การศึกษาปัจจุบันไม่เตรียมคนเข้าสู่อาชีพ” (กฤษณพงศ์ กีรติกร, 2542)
- “เห็นด้วยในเรื่องการเชื่อมโยงกับการมีงานทำ ที่จริงพอดูเนื้อแล้วทักษะการทำงานน่าจะเหมาะกับการศึกษาชั้นพื้นฐานมากกว่าการมีงานทำ ประเด็นที่เราน่าจะเพิ่มเข้าไปได้คือ การเพิ่มเรื่องแนะแนวพยายามบอกว่า ม.ต้น ให้สำรวจตัวเองว่าถนัดช่องไหน สามัญหรืออาชีพ ถ้าเรามีวิจัยเพื่อหาช่องทางหรือแนะแนวช่วยครูตรงนี้ได้ก็จะดี” (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 14 กันยายน 2552)

การศึกษาชั้นพื้นฐานจึงมีความจำเป็นที่จะนำพาให้เยาวชนได้รับความรู้ สร้างคุณค่าของการประกอบอาชีพอย่างสุจริตโดยอาศัยความรู้ความสามารถ และทักษะที่ได้เล่าเรียนจากการศึกษาในระบบเป็นฐาน และขยายไปยังการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

1.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

1.2.1 ความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

1) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องมีความคิดเห็นตรงกันและมีความเชื่อมั่นว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต้องจัดให้เกิดขึ้นให้ได้

2) ผู้ปกครองรับรู้ว่าบุตรหลานของตนเองควรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างไร ที่จะทำให้มีทักษะในการประกอบอาชีพที่สุจริตเพื่อที่จะหารายได้มาใช้จ่ายในการดำรงชีพอยู่ในโลกใบนี้ได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

3) ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัดมีข้อตกลงร่วมกันที่จะร่วมมือกัน สานฝันให้เป็นจริงและเป็นความสำเร็จของประเทศไทยไม่ใช่หน่วยงานใดหรือใครคนใดคนหนึ่ง

4) องค์กรภาคเอกชน ชุมชน มีส่วนร่วม ร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านทักษะให้กับระบบเศรษฐกิจในการพัฒนาประเทศที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (corporate social responsibility: CSR)

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนทรัพยากรในรูปแบบตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินในการจัดการศึกษาของคน ชุมชน ท้องถิ่นที่ตนเองรับผิดชอบ

6) ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครูและวิชาชีพทางการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมในการพัฒนาประเทศ

7) นักเรียนมีความรู้และทักษะ ดังนี้ ความรู้และทักษะชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้และทักษะฝีมือแรงงานด้านการเกษตร ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านการประกอบการ ด้านอุตสาหกรรมและการบริการ

8) นักเรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้ ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความอดทน การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเสียสละอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการอย่างสุจริต

9) นักเรียนมีค่านิยมที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับอาชีพ เลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชน สังคม โลกในอนาคตและตรงกับ ความถนัด ความสนใจ ความชอบส่วนตัว นักเรียนมีโอกาสฝึกอาชีพและได้รับค่าตอบแทนจนทำให้นักเรียนรู้จักการเป็นผู้ประกอบการเห็นค่าของเงินแล้วใช้จ่ายอย่างประหยัด เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด ให้เกิดความสมดุลระหว่างระบบเศรษฐกิจ

กับระบบอื่นๆ เช่น การเมือง สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตให้มีความสุขอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

1.2.2 แนวคิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

นโยบายการศึกษาของประเทศไทยซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) แผนการศึกษาแห่งชาติมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่ง (1) พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ (2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และเพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงกำหนดวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อพัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา (2) เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้และ (3) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ระบุว่า เป้าหมายประการแรกของการศึกษาคือการเตรียมผู้เรียนเพื่อการใช้ชีวิต รวมถึงชีวิตแห่งการทำงาน ซึ่งไม่มีความขัดแย้งระหว่างเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นพลเมืองผู้มีวัฒนธรรม หรือลักษณะมุมมองของชีวิตซึ่งการศึกษาได้พยายามจัดให้เกิดขึ้น (Evans, Hoyt, & Mangum, 1973)

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (career education) จึงเป็นอีกกรอบความคิดหนึ่งที่ต้องมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนโดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจที่จะดำเนินการตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ เนื่องจากแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพหรืออาชีพศึกษามีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน สังเกตความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักการหาโอกาสและช่องทางในการทำงาน และสำรวจและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ซึ่งระยะเวลาที่ได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่ง

ที่จะต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติอันดีผ่านการศึกษา การฝึกอบรมและการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จะตัดสินใจในการศึกษาต่อและการทำงานต่อไปได้ในอนาคต ทั้งนี้หากผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจและเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ความล้มเหลวหรือข้อผิดพลาดที่พบซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมที่ตามมาคือปัญหาของการให้คุณค่าของงาน (work values) ปัญหาจริยธรรมในการทำงาน (work ethic) หรือจรรยาบรรณวิชาชีพ (professional ethic) และนิสัยการทำงาน (work habits) ซึ่งจะได้ยินคำกล่าวถึงลักษณะอาชีพที่คนวัยทำงานต้องการเสมอๆ คือ “ทำงานสบายๆ” “งานง่าย รายได้ดี” “ทำงานหนึ่งโตะ” “เช้าขาม เย็นขาม” “งานประจำคืองานที่รับเงินเดือน ส่วนงานพิเศษคืองานสร้างรายได้และความร่ำรวย” “เวลาระหว่างวันคือการทำงานหารรายได้พิเศษ” “การคอร์ปชั่นเป็นเรื่องยอมรับได้จะคอร์ปชั่นอย่างไรก็ได้ ขอให้มิมีผลงาน” อันเป็นความคลาดเคลื่อนของแนวคิดและความคิดความเข้าใจที่มีการใช้ชีวิตและการทำงาน ซึ่งสร้างผลเสียหายให้แก่สังคมต่อไป

หลักสูตรและการเรียนการสอนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและครอบคลุมถึงจุดประสงค์หลักของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนได้ความตระหนักรู้ในคุณค่า และมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน สังสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักการหาโอกาสและช่องทางในการทำงาน สืบค้นและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าสามารถจัดกลุ่มของโครงสร้างเนื้อหาของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (Evans, Hoyt, & Mangum, 1973) ดังนี้ คือ 1) โลกของการประกอบอาชีพ 2) คุณค่าของการทำงาน 3) นิสัยของการทำงาน 4) ความพึงพอใจและการปรับตัวในอาชีพ 5) การตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพและ 6) การตัดสินใจในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพที่สำคัญจากประเทศออสเตรเลีย ตัวอย่างที่พบจากรัฐควีนสแลนด์ โดยอ้างอิงถึงแนวคิดของ McCowan & McKenzie (1997) ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้ตนเอง (self-awareness activities) กิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ค้นพบและตระหนักจากประสบการณ์ของโลกแห่งการทำงานจริง (opportunity awareness activities) การเรียนรู้ในการตัดสินใจ (decision learning) การเรียนรู้ต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (transition learning) ที่จะเข้ามาทั้งที่ได้วางแผนไว้และไม่ได้

วางแผนไว้ ทั้งที่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้นและไม่ปรารถนาให้เกิดขึ้น สรุปส่วนสำคัญ
ได้ตั้งแผนภาพที่ 1.1

แผนภาพที่ 1.1 ส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ อ้างอิงจาก
<http://education.qld.gov.au/students/service/career/principles.html>

การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในหลักสูตรและการสอนในสถานศึกษา ประสบความสำเร็จจะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงของความรู้จากโรงเรียน กับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุก น่าสนใจ และมีความหมาย ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติ และทักษะที่จำเป็นในอนาคต เพื่อเตรียมผู้เรียน ให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ ซึ่งสถานศึกษาต้องสร้างความร่วมมือ ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ปกครองและชุมชนซึ่งจะเป็นคู่คิดที่สนับสนุนและช่วยเหลือ การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาและครูต้องให้ความสำคัญกับออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มี 1) การสร้างแรงจูงใจ ความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกอบอาชีพ (career motivation) 2) การสร้างความเข้าใจ ในอาชีพ (career orientation) 3) การสำรวจโลกแห่งอาชีพในยุคปัจจุบันและ ศักยภาพและความสนใจของตนเอง (career exploration) และ 4) การเตรียม สู่เส้นทางการประกอบอาชีพ (career preparation) ซึ่งจัดเป็นรูปแบบการศึกษาอาชีพ ระดับก่อนอุดมศึกษาตามแผนภาพที่ 1.2 ซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาอาชีพที่ รัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการออกแบบการจัดการศึกษา ไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 1.2 รูปแบบการศึกษาอาชีพของรัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา อ้างถึงใน Dykeman et al. (2001)

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน สังคมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักการหาโอกาสและช่องทางในการทำงาน สำรวจและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ซึ่งจะต้องพัฒนาความคิดรวบยอด (concepts) เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางอาชีพ (career development) ของผู้เรียนในช่วงอายุตั้งแต่ 9 - 15 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งหลักสูตรและการเรียนการสอนจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันจัดให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความคิดรวบยอด โดยดำเนินการแบ่งน้ำหนักการให้ความรู้เป็น 3 ระดับได้แก่ การแนะนำ การพัฒนา และการเน้นย้ำ ดังตัวอย่างในตารางที่ 1.1 ซึ่งมีความคิดรวบยอดหลายๆ ข้อโดยเฉพาะในระดับที่ต้องให้ผู้เรียนมีความรวบยอดในช่วงแรกๆ ในระดับประถมศึกษาตอนปลายนั้นจัดได้ว่ามีความสำคัญที่เป็นพื้นฐานให้เกิดการยอมรับถึงความหลากหลายและความแตกต่างของการทำหน้าที่และการประกอบอาชีพในสังคม อันจะทำให้เกิดเจตคติ คุณค่าและแรงจูงใจที่ดีต่อไป

ตารางที่ 1.1 ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางอาชีพจำแนกตามลำดับ
 น้ำหนักการให้ความรู้และระดับชั้น (Evans, Hoyt, & Mangum, 1973)

ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางอาชีพ	น้ำหนักการให้ความรู้		
	แนะนำ	พัฒนา	เน้นย้ำ
อุปสงค์และอุปทานของงานและอาชีพมีผลต่อการวางแผนประกอบอาชีพ	ป.4-6	ม.1-3	
ความชำนาญเฉพาะทางในงานทำให้เกิดพึ่งพาอาศัยกัน	ป.4-6	ม.1-3	
สภาพแวดล้อมและศักยภาพส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเส้นทางอาชีพ	ป.4-6	ม.1-3	
อาชีพและวิถีการใช้ชีวิตมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน	ป.4-6	ม.1-3	
บุคคลจากหลากหลายอาชีพสามารถเรียนรู้ที่จะปฏิบัติงานและใช้ชีวิตได้อย่างพึงพอใจ	ป.4-6	ม.1-3	
การพัฒนาเส้นทางอาชีพต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและหลากหลายทางเลือก	ป.4-6	ม.1-3	
บุคคลและสถาบันที่หลากหลายมีอิทธิพลต่อนิสัยและโครงสร้างของการทำงาน	ป.4-6	ม.1-3	
บุคคลต้องมีความรับผิดชอบต่อการวางแผนอนาคตการทำงานของตนเอง	ม.1-3		
ลักษณะของงานและบุคคลจะต้องปรับให้เข้ากับสังคมที่เกิดความเปลี่ยนแปลงได้	ม.1-3		
ความเข้าใจและการยอมรับตนเองเป็นสิ่งสำคัญของชีวิต	ป.4-6	ม.1-3	
มนุษย์มีความต้องการที่จะได้รับเกียรติและเห็นคุณค่า	ป.4-6	ม.1-3	
อาชีพต่างๆ มีทั้งที่มาและความมุ่งหมายของอาชีพ	ป.4-6	ม.1-3	
อาชีพมีความหลากหลายและอาจจัดเป็นกลุ่มอาชีพได้แตกต่างกันไปได้หลายแบบ	ป.4-6	ม.1-3	
การทำงานมีความหมายที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคลที่ต่างกัน	ป.4-6	ม.1-3	
การศึกษากับการทำงานมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน	ป.4-6	ม.1-3	
แต่ละบุคคลมีความสนใจ ความสามารถ ทักษะและการให้คุณค่าที่แตกต่างกัน	ป.4-6	ม.1-3	

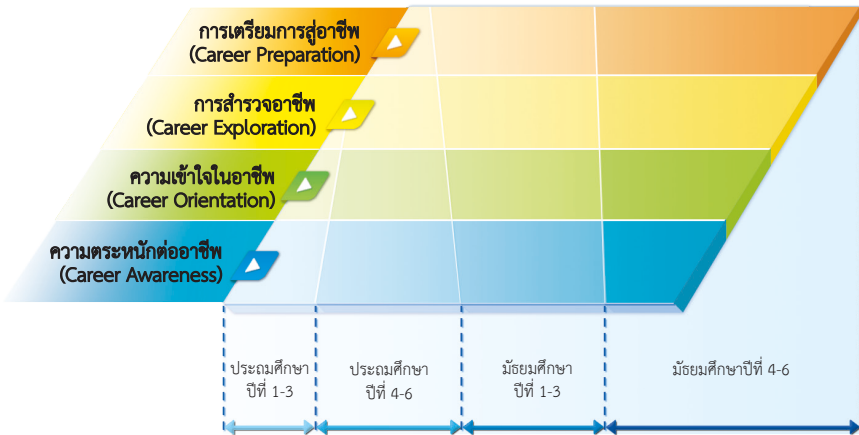
จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ไม่ได้หมายถึงความคาดหวังให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกอาชีพตั้งแต่ยังเยาว์วัย หากแต่เป็นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ฝึกฝน มีความรู้และเจตคติอันดีที่จะนำไปสู่ตัดสินใจเลือกการประกอบอาชีพในอนาคต

สำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระที่ 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี คือ สาระการอาชีพ เริ่มต้นจัดให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนของตน และสามารถสำรวจความสนใจ ความสามารถและทักษะอาชีพของตน และเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเริ่มเรียนรู้สาระเกี่ยวกับแนวทางการเลือกอาชีพ และการสร้างเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งได้ฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพโดยทั่วไปอย่างเช่น ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนเริ่มฝึกทักษะการหางานจากแหล่งต่างๆ และพร้อมฝึกทักษะอาชีพให้มีประสบการณ์อาชีพที่ถนัดและสนใจ และมีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) แต่หากพิจารณาจากหลักสูตรและการเรียนการสอนแล้วพบว่ายังขาดการเสริมสร้างความรู้และทักษะทางอาชีพที่เป็นรากฐานสำคัญในเชิงบูรณาการทั้งหลักสูตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเจตคติสำหรับการทำงานและอาชีพต่อไป

ในส่วนของ การเตรียมการสู่อาชีพ หรือเตรียมความพร้อมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งผู้เรียนอยู่ในวัย 16 - 18 ปี นั้นพบว่านโยบายของหลายๆ ประเทศเตรียมการส่วนนี้ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ จัดให้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษา สำหรับประเทศไทยได้จัดให้มีการศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษาแบ่งออกเป็นหลายระดับหรือหลายหลักสูตร มีการกำหนดระยะเวลาในการศึกษาและพื้นฐานความรู้ของผู้เข้าศึกษาต่างกัน โดยทั่วไปแบ่งได้ดังนี้ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ (ปชม.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.)

ดังนั้นแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นรากฐานและเป็นส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์และเป้าหมายของการศึกษาสำหรับเยาวชนไทย พิจารณาจากแผนภาพที่ 1.3 การให้ความรู้ความเข้าใจต่อความคิดรวบยอดของ “การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ” จำเป็น

อยู่ในทุกระดับชั้น และบูรณาการในหลักสูตรแกนกลางทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีการจัดนำหนักของความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในแต่ละด้านที่แตกต่างกันไปตามระดับชั้นของผู้เรียน

แผนภาพที่ 1.3 การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ
จำแนกตามน้ำหนักการให้ความรู้และระดับชั้น

ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 เป็นวัยที่จำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องการอ่านออกเขียนได้ (literacy) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ จึงเป็นส่วนที่มีสัดส่วนน้อยในหลักสูตรและการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนระดับชั้นนี้ให้ความสนใจในเรื่องใกล้ตัวของตนเอง ครอบครัว การเรียนการสอนจึงสามารถใช้เรื่องราวรอบตัวของผู้เรียนเชื่อมโยงไปสู่การให้ผู้เรียนได้ทำความรู้จักและเห็นความแตกต่างของหน้าที่วิธีการทำงานและอาชีพต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักในอาชีพต่อคุณภาพชีวิตให้เกิดขึ้นมากที่สุด

กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เป็นช่วงวัยที่สามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นนามธรรมมากขึ้นและเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวและจากสื่อต่างๆ ได้มาก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงอาชีพต่างๆ ให้เห็นถึงความสำคัญของระบบสังคมได้ จึงเป็นช่วงเวลาของการแนะนำ และสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการศึกษากับการประกอบอาชีพได้ในทั้ง 4 ชั้นของแนวคิด

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 นับว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น เริ่มสนใจเรื่องของตนเอง เพื่อนใกล้ชิด มีการสร้างสังคม และพัฒนาความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษากับการประกอบอาชีพจึงเป็นช่วงเวลาของการพัฒนา ความรู้ความเข้าใจ การยอมรับความแตกต่างของบุคคลทั้งในด้านความสนใจ ความสามารถทัศนคติ และการให้คุณค่าให้เพิ่มมากขึ้นโดยเชื่อมกับการประกอบอาชีพของคนในสังคม และเปิดโอกาสให้นักเรียนวัยนี้ได้รู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น โดยการเรียนการสอนจำเป็นต้องเอื้อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงร่วมกับการประเมินตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมการสำรวจอาชีพ ทัศนศึกษา การสังเกตงานอาชีพต่างๆ และงานอาชีพในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม การฝึกปฏิบัติการเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน และการฝึกงาน เป็นต้น

สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเน้นหนักที่การเตรียมการสู่อาชีพของระดับซึ่งโปรแกรมการศึกษาก่อนระดับวิชาชีพเป็นการเน้นที่การให้เตรียมการด้านทฤษฎีและทักษะเพื่อดำเนินการในแนวทางวิชาชีพหลังการเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีความแตกต่างจากการเตรียมการสู่อาชีพของสถาบันอาชีวศึกษาที่เน้นการเตรียมการด้านทักษะในการทำงานและความรู้ด้านเทคนิค ด้านพฤติกรรมในการทำงานและทัศนคติในการทำงาน

บทที่ 2

สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

โครงการวิจัย: แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพได้ข้อค้นพบสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพจากการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจากการศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดีและน่าสนใจ จำนวน 24 โรงเรียน และส่วนที่สองจากการจัดสนทนากลุ่ม 5 ครั้ง ซึ่งเป็นฐานข้อมูลสำคัญต่อการเสนอยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพในบทที่ 6 ต่อไป

2.1 ข้อค้นพบจากโรงเรียนกรณีศึกษา

จากการศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีและน่าสนใจด้านการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ 24 กรณี ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา 5 โรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาส 3 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป 10 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีหลักสูตร ปวช. 6 โรงเรียน ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสรุปได้ดังนี้

1. **โรงเรียนประถมศึกษา** ที่ศึกษาเป็นโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การประมง การทำสวนผลไม้ และอาชีพทอผ้า ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีการนำเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาจัดหลักสูตร เช่น การทอผ้าใส่ใบลายขีด งานจักสานตามแนวพระราชดำริ จัดโครงการอาชีพ ได้แก่ ปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษามีจุดสำคัญหลักที่หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีซึ่งต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน การจัดการ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละโรงเรียนได้มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยอิงจากหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรระดับท้องถิ่นทำให้

การจัดการเรียนการสอนทางด้านการงานอาชีพ มีความสอดคล้องกับลักษณะของท้องถิ่นเห็นได้ชัดจากโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความแตกต่างจากโรงเรียนประถมศึกษาในภาคกลาง และภาคใต้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น งานเกษตร งานคหกรรม และศิลปะนาฏศิลป์ ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค

ปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

1) ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูยังขาดความเข้าใจในแนวคิดของการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อการเห็นคุณค่า และการนำไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ คือ เร่งสร้างความเข้าใจในแนวคิด และหลักการของการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครู

การดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ การจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการโดยเน้นการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยอาศัยการศึกษาข้อมูลบริบทของชุมชนในการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับลักษณะอาชีพในชุมชนให้มากขึ้น ซึ่งไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมภาระงานให้แก่ครู แต่เป็นการเน้นกระบวนการเรียนที่มีอยู่แล้วให้เชื่อมโยงกับแนวคิดและหลักการความรู้การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพให้ยิ่งลึกมากขึ้น และกระตุ้นให้นักเรียนได้เห็นคุณค่า ตระหนัก และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและอาชีพต่อไป

2) ในด้านการสนับสนุนและเครือข่ายของโรงเรียนยังพบปัญหาการให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงชุมชนสู่โรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกต่าง ๆ ที่อาจจะสร้างโอกาสทางด้านแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะ คือ

(1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำเป็นต้องแสดงบทบาทหน้าที่เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรภายนอกต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานสนับสนุนให้แก่โรงเรียน

(2) โรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู ต้องสานต่อความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้น

การดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน คือ ความร่วมมือ

และสนับสนุนจากชุมชน และองค์กรภายนอก จะช่วยสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ชั้นต่างๆ เช่น การสร้างความตระหนักต่ออาชีพ โดยการเชิญบุคคลสำคัญของท้องถิ่น เป็นวิทยากรในโรงเรียนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจหรือเชื่อมต่อให้นักเรียนได้ศึกษาหรือสัมภาษณ์ในการจัดทำโครงการเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ

2. **โรงเรียนขยายโอกาส** ที่ศึกษาเป็นโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างและมีฐานะยากจน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดทักษะส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้ระหว่างเรียน เช่น กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ในรูปของโครงการต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ได้รับการปลูกฝังในงานอาชีพต่างๆ และได้ลงมือปฏิบัติจริงจากการจัดกิจกรรมของครู เช่น การทำนาข้าว การผสมเทียมพันธุ์ปลา การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ ปลูกผัก การเลี้ยงหมูหลุม เพาะเห็ด ปลูกพืชสมุนไพรการแปรรูปสมุนไพร การปลูกผักปลอดสารพิษ และโครงการจัดทำสวนวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมด้วยการทำโครงการบริษัทจำลองและโครงการเสริมหลักสูตร ได้แก่ โครงการส่งเสริมวิชาชีพและหารายได้ระหว่างเรียน (การเลี้ยงปลาตุ๊กและเพาะเห็ดนางฟ้า) และโครงการสร้างงานอาชีพ การสอนทำผ้าบาติกโรงเรียนขยายโอกาสมีจุดสำคัญที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้และทักษะทางด้านอาชีพงานเกษตรกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ และสังคมของชุมชน ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช ช่วยให้นักเรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของงานเกษตรกรรมมากยิ่งขึ้น และการแปรรูปสินค้าเกษตรกรรมให้เป็นผลิตภัณฑ์เป็นอีกความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับชีวิตและสังคม ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเกิดแนวคิดการสร้างรายได้ระหว่างเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งช่วยให้นักเรียนพัฒนาเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนต่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นไปที่ความรู้ความสามารถทางวิชาการ คະແນສອບທີ່ມີເຄື່ອງສູງ

ในด้านหลักสูตร พบว่าโรงเรียนมีการปรับหลักสูตรในลักษณะการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และบูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ช่วยทำให้การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพมีความชัดเจน

และเป็นองค์รวมมากขึ้น ช่วยทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของคุณลักษณะ และการนำไปใช้ในชีวิตรอบข้างชัดเจนมากขึ้น และหลักสูตรได้นำเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ และเน้นการประกอบอาชีพที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจจากกิจกรรมที่เน้น ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และจัดเวลาให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างเต็มที่ แต่ปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพในโรงเรียน ขยายโอกาส พบว่า

1) ลักษณะการจัดการเรียนการสอนและการให้ความรู้ทางทักษะอาชีพ และเตรียมความพร้อมนักเรียนเพื่อให้มีความเข้าใจในการประกอบอาชีพในอนาคต ที่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่แข็งแกร่ง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจ ทดลองและ เรียนรู้ รวมทั้งเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ลดน้อยลงไป

ข้อเสนอแนะคือ ปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการ แนวคิดและหลักการการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพทั้ง 4 ชั้น ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนักต่ออาชีพ (2) การสร้างความเข้าใจต่ออาชีพ (3) การสำรวจ อาชีพ และ (4) การเตรียมการสู่อาชีพ ผ่านวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น การทำวิจัยสำรวจอาชีพ การทัศนศึกษา การให้ นักเรียนได้สังเกตแบบมีส่วนร่วม การฝึกปฏิบัติ การเรียนโดยใช้โครงงาน เป็นฐานและการฝึกงาน

การดำเนินการที่ได้ประโยชน์ต่อนักเรียน คือ นักเรียนเรียนเก่ง ในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำเป็นด้วยที่จะต้องได้รับการฝึกทักษะชีวิตและการทำ ความเข้าใจและพัฒนาทัศนคติต่อการทำงาน และการประกอบอาชีพในอนาคต

2) ชุมชนโดยรอบโรงเรียนขาดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดการสนับสนุน และเครือข่าย การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นๆ และความสัมพันธ์กับหน่วยงาน ทางการศึกษาอื่นๆ ในการสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งทำให้โรงเรียนมีข้อจำกัด ด้านงบประมาณ บุคลากรและแหล่งวิทยาการต่างๆ ที่จะได้รับการสนับสนุน จากเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ คือ

(1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำเป็นต้องแสดง บทบาทหน้าที่เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรภายนอก

ต่างๆ เพื่อเป็นฐานสนับสนุนให้แก่โรงเรียน

(2) โรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู ต้องสานต่อความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้น

(3) โรงเรียนจัดทำฐานข้อมูลการประกอบอาชีพ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน คือ ความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชนและองค์กรภายนอก จะช่วยสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ชั้นต่างๆ เช่น การสร้างความตระหนักต่ออาชีพ โดยการเชิญบุคลากรสำคัญของท้องถิ่นเป็นวิทยากรในโรงเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจหรือเชื่อมต่อให้นักเรียนได้ศึกษาหรือสัมผัสการจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ

3) ผู้ปกครองมีทัศนคติให้นักเรียนเข้ารับการศึกษา เพื่อก้าวเข้าสู่อาชีพตามค่านิยมของสังคม ซึ่งไม่ใช่อาชีพที่ประกอบอยู่ในท้องถิ่น หรือเป็นอาชีพที่ตกทอดมาจากครอบครัว หรือเป็นอาชีพของพ่อแม่ผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนมีเจตคติและการเห็นคุณค่าของการทำงานสู่อาชีพเหล่านั้นน้อยลง

ข้อเสนอแนะ คือ

(1) โรงเรียนจำเป็นต้องมีความชัดเจนและเข้าใจถ่องแท้ถึงแนวคิดและหลักการการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนหลักสูตรและการเรียนการสอนดังกล่าว เช่น การสำรวจอาชีพ การให้ผู้ปกครองเป็นวิทยากรพิเศษในโรงเรียน การฝึกงาน ที่จะช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติและคุณค่าของการทำงานของบุคคลที่มีคุณลักษณะของความรับผิดชอบ ชัยนอดทน เป็นต้น

(2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือผู้ปกครองที่พร้อมและเห็นความสำคัญต่อแนวคิดและหลักการของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ โดยเป็นวิทยากรพิเศษในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่างๆ

การดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน คือ โรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนจากการที่โรงเรียนเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแต่เพียงฝ่ายเดียว เป็นการให้มีผู้ปกครองและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับโอกาสเรียนรู้ ค้นหา ตระหนักต่อคุณค่าและยอมรับการประกอบอาชีพต่างๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนวิเคราะห์ ค้นหาความ

สนใจวางแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองต่อไป

3. **โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป** ที่ศึกษาเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง อาชีพหลักของชุมชน คือ เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่ มีฐานะปานกลาง และระดับดี มีบางโรงเรียนที่ชุมชนมีฐานะอยู่ในระดับค่อนข้างยากจนถึงปานกลาง การพัฒนาหลักสูตรโดยจัดทำกลุ่มสาระเพิ่มเติมที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การทำผลิตภัณฑ์จากกระจูดการรำโนราห์

ปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า

1) การบริหารจัดการยังขาดการกระจายอำนาจและงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรยังมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่และขาดความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ คือ การบริหารงานโดยพิจารณาจากลักษณะเฉพาะของพื้นที่และท้องถิ่น ร่วมกับการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้มากขึ้น การนำนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ อันเกิดจากความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันของผู้เกี่ยวข้อง

2) โรงเรียนมุ่งพัฒนาโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นไปที่ความรู้ความสามารถทางวิชาการเพื่อให้ นักเรียนสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพสำหรับโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา การจัดการและบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและปัจเจกบุคคล จึงเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการศึกษาต่อ และเน้นการประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้และทักษะขั้นสูง อย่างไรก็ตาม โรงเรียนที่มีหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการการศึกษาต่อเพื่อการประกอบอาชีพยังขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร และแหล่งวิทยาการต่างๆ ซึ่งเกิดจากการขาดเครือข่ายการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นๆ และการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ ในการขอการสนับสนุนในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะ คือ การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรภายนอกในพื้นที่ชุมชน โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาช่วยอำนวยความสะดวก หรือแสดงบทบาทการผลักดัน

จะช่วยให้โรงเรียนดำเนินการต่างๆ ได้คล่องตัวและได้รับความช่วยเหลือระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีศักยภาพสูงกว่า หรือใกล้เคียงกันได้มากขึ้น

4. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดหลักสูตร ปวช. ที่ศึกษาเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม รัฐบาลการค้าขายและรับจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง การจัดทำหลักสูตรกำหนดให้มีการเรียนรู้สายวิชาชีพควบคู่การเรียนสายสามัญและรายวิชาชีพอยู่ในรายวิชาเพิ่มเติมและรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี

ปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดหลักสูตร ปวช. พบว่า

1) บางโรงเรียนเปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสาขาที่ไม่สอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่น แต่เป็นการเปิดสอนในสาขาที่อาจทำให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาต้องหางานทำในเมือง เช่น โรงเรียนเปิดสอนสาขาคอมพิวเตอร์ ธุรกิจ ช่างยนต์ และช่างไฟฟ้า แต่อาชีพหลักของคนในชุมชน คือ อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำไร่ข้าวโพด การทำไร่อ้อย การปลูกข้าวฟ่าง การปลูกต้นทานตะวัน

2) บางโรงเรียนมีบุคลากรทางการศึกษามีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ได้มีคุณวุฒิทางด้านวิชาชีพโดยตรง ทำให้มีข้อจำกัดในการเปิดสอนในสาขาที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพ คือ มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยในท้องถิ่น

3) โรงเรียนยังขาดการร่วมมือของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดหลักสูตร ปวช. ในโรงเรียนด้วยกันเอง ซึ่งการประสานความร่วมมือกันนี้จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ และแหล่งเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ในบางโรงเรียนไม่สามารถออกประกาศนียบัตรประกาศนียบัตรวิชาชีพได้ หรือไม่มีสถานศึกษาวิชาชีพที่รับรองและออกประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพให้ได้

ในภาพรวมของปัญหาดังกล่าว มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรจัดทำ School Mapping อันเป็นฐานข้อมูลสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอิงข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความจำเป็นเพื่อใช้ประกอบการ

บริหารทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติ ในกรณีการเปิดหรือขยายความต้องการของหลักสูตร ปวช. ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

(2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนควรทำงานอย่างใกล้ชิดในลักษณะของการเกื้อหนุนและสร้างความร่วมมือไปยังเครือข่ายภายนอกเพื่อขยายแหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตร ปวช. จะเน้นการเตรียมความพร้อมทางด้านทักษะอาชีพ ซึ่งจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และชำนาญโดยตรง

(3) การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งการเปิดหลักสูตร ปวช. ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนควรวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของนักเรียนในชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาหลักสูตรโดยอาศัยข้อมูลที่เป็นประกอบการพิจารณา เช่น แผนที่อาชีพของท้องถิ่น (อาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานของกระทรวงแรงงานในท้องถิ่น) ฐานข้อมูลอาชีพของศิษย์เก่า เป็นต้น

2.2 ข้อค้นพบจากการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มระดับภูมิภาค จำนวน 4 ครั้ง ได้แก่ การสนทนากลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสนทนากลุ่มภาคเหนือ การสนทนากลุ่มภาคกลาง และการสนทนากลุ่มภาคใต้ การสนทนากลุ่มระดับประเทศ จำนวน 1 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งมีบุคลากรตัวแทนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจากโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษากรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มหาวิทยาลัย สถานประกอบการ ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม พบปัญหาและแนวทางการพัฒนาแก้ไข ดังนี้

1. มีนักเรียนที่ออกกลางคัน และไม่จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนหนึ่ง แม้จะเป็นจำนวนที่ไม่สูง แต่ก็ไม่ควรละเลย ที่จำเป็นต้องปรับหลักสูตรโดยเร่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพให้นักเรียนและจัดการศึกษาให้นักเรียนสามารถค้นหาและค้นพบความถนัดของตนเอง รวมทั้งการมีพื้นฐานการอาชีพ

2. ขาดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับแหล่งเรียนรู้ที่จะเป็นห้องปฏิบัติการให้แก่ นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์ อีกทั้งยังมีการเชื่อมโยงอาชีพจริง

ในท้องถิ่นกับหลักสูตรการเรียนไม่มากนัก ซึ่งการสนับสนุนและจัดให้มีหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตและประสบการณ์จริง จำเป็นต้อง ได้รับความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจจากผู้บริหารและครู ที่มีวิสัยทัศน์ และมุ่งมั่น สร้างสรรค์ แก้ปัญหา และออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่ต่างไปจากเดิม

3. ทศนคติของผู้ปกครองต่อการประกอบอาชีพของบุตรหลานเป็นการสร้าง ค่านิยมที่มุ่งเน้นเฉพาะวิชาการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ที่จะช่วยให้สัมผัส ตัดสินใจ และรับรู้ความชอบความถนัดของตนเอง การปิดกั้นนี้ อาจทำให้เกิดการสูญหายของอาชีพในท้องถิ่นเชิงเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ในครัวเรือนที่ต้องอาศัยความชำนาญจากประสบการณ์ได้ ซึ่งจำเป็นจะต้องช่วย เร่งทำความเข้าใจ เพราะเมื่อพิจารณาในอนาคตจะกลายเป็นการปิดกั้นโอกาส การฝึกฝนความชำนาญของอาชีพท้องถิ่น อาชีพของพ่อแม่ที่ผู้เรียนควรเห็น คุณค่าเป็นอันดับต้นๆ

4. นักเรียนรุ่นใหม่ จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังค่านิยมและแนวความคิด เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างสุจริต มีคุณธรรมและจริยธรรมในสัมมาอาชีพ เพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

5. สื่อมวลชนมีบทบาทต่อการสร้างค่านิยมพึงเพื่อ และบริโภคนิยม ซึ่ง หลักสูตรและการเรียนการสอนควรเน้นให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของการทำงาน รักการทำงาน มีความอดทน และซื่อสัตย์สุจริต รวมถึงการน้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อความเจริญของตนเองและส่วนรวม

6. การวัดและประเมินผลโรงเรียนจากหน่วยงานของรัฐ ทำให้การเรียน การสอนเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และลดทอนความสำคัญของกิจกรรม พัฒนานักเรียน และทำให้ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว ขาดพื้นที่ เพื่อการเติบโตทางความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่มีในด้านอื่นๆ และ ก่อให้เกิดความแตกต่างที่นำไปสู่ความแตกแยกต่อไป ดังนั้นควรมีการวิจัยเพิ่มเติม เกี่ยวกับโรงเรียนที่มีมาตรการส่งเสริมการศึกษาที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน ว่าผลสัมฤทธิ์หรือคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาแล้วเป็นอย่างไร เพื่อประกอบ กับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

บทที่ 3

บทเรียนที่น่าสนใจจากกรณีศึกษา

จากการศึกษาจากกรณีศึกษาใน 4 ภูมิภาคพบว่า ภาพรวมของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีนั้นมีการจัดการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 การพัฒนาทักษะชีวิต กลุ่มที่ 2 การพัฒนาฝีมือแรงงาน ด้านการเกษตร ศิลปวัฒนธรรม และการประกอบอาชีพ และ กลุ่มที่ 3 การพัฒนาฝีมือแรงงาน ด้านอุตสาหกรรมและการบริการ (หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ: ปวช.)

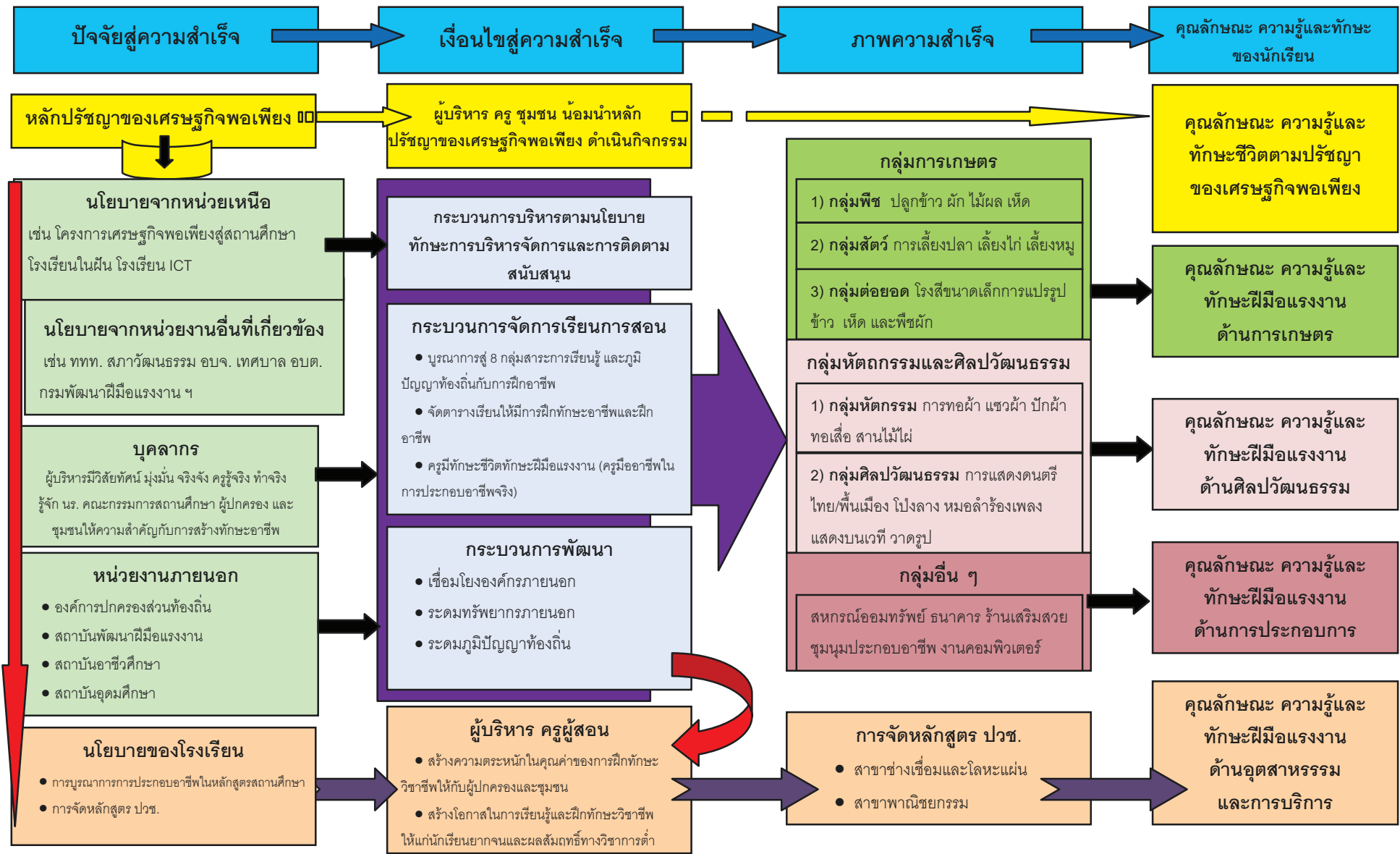
กลุ่มที่ 1 ในการพัฒนาได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการบูรณาการเข้าไปในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโครงการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งได้รับการส่งเสริมจากโครงการเศรษฐกิจพอเพียงจากภายนอก ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่สามารถจะนำไปปรับใช้ในชีวิตการทำงาน

กลุ่มที่ 2 เชื่อมโยงมาจากกลุ่มที่ 1 ที่มีกิจกรรมตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพ เมื่อมีนโยบายจากหน่วยเหนือในด้านการพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในเรื่องโครงการเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โครงการโรงเรียนในฝัน รวมทั้งนโยบายและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภายนอกสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันการศึกษา ที่เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอน ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนของโรงเรียนโดยบุคลากรของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ได้ดำเนินการในรูปแบบของโครงการและกิจกรรมตามนโยบายของหน่วยเหนือ มีการบูรณาการฝึกทักษะอาชีพในการจัดกระบวนการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการพัฒนาผู้เรียน และโครงการสนับสนุนจากภายนอก ทั้งในด้านงบประมาณ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนเพื่อการประกอบอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ ทักษะฝีมือแรงงาน 3 ด้าน คือ (1) ด้านการเกษตร มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการประมง (2) ด้านศิลปวัฒนธรรม มีการทอผ้า ทอเสื่อ การแสดงศิลปวัฒนธรรม ดนตรี และ (3) ด้านการประกอบอาชีพ มีสหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารโรงเรียน ร้านค้านักเรียน ร้านเสริมสวย ชุมชมอาชีพต่างๆ และโครงการงานอาชีพต่างๆ

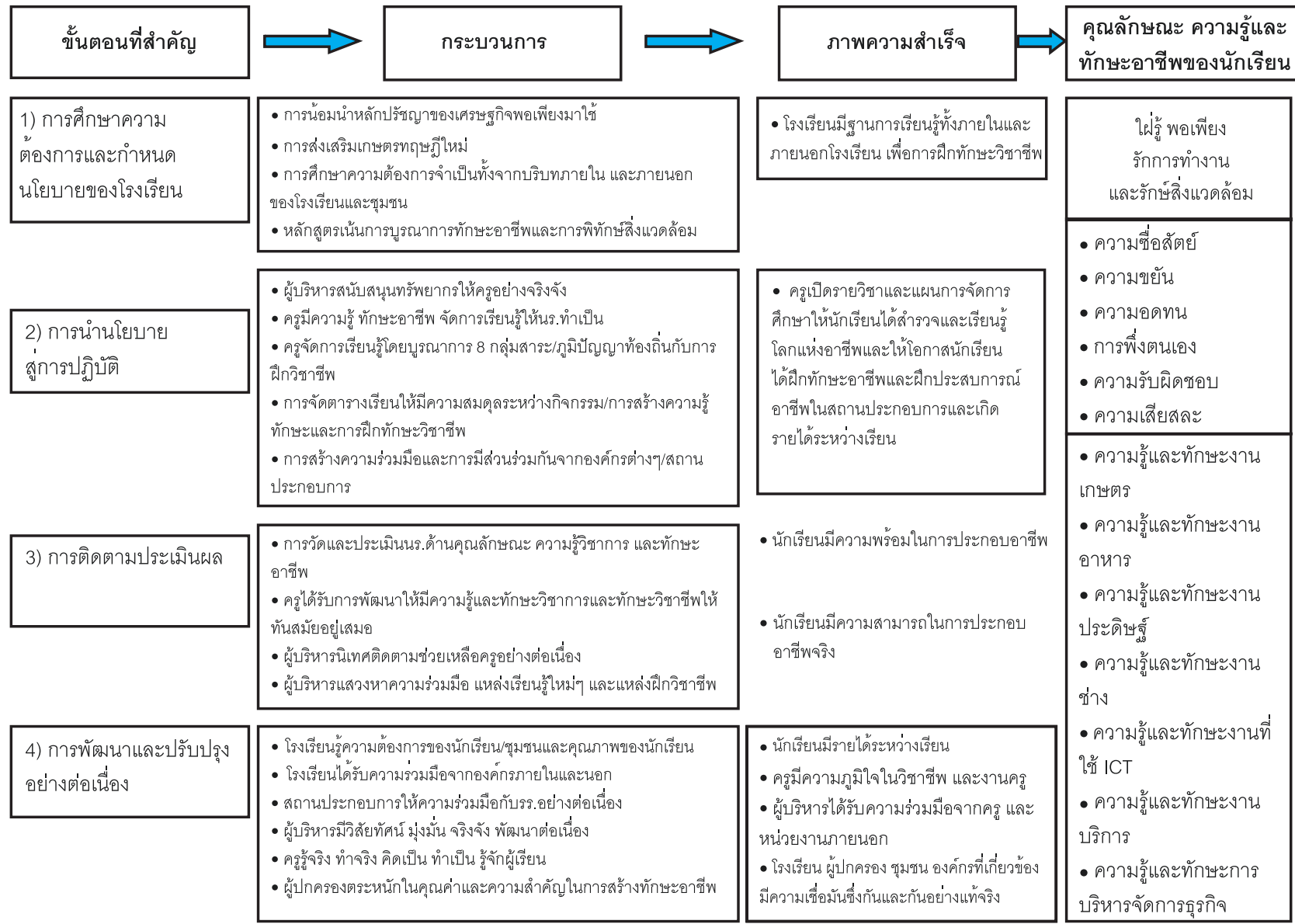
กลุ่มที่ 3 เป็นการจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งสืบเนื่อง

มาจากนโยบายของกรมสามัญศึกษาเดิม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหาร ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการศึกษาหลักสูตร ปวช. จึงขาดการสนับสนุน มีการปิดการเรียนการสอนไป แต่ยังคงมีหลายแห่งที่ทาง โรงเรียนยังเห็นความสำคัญ จึงจัดการเรียนการสอนต่อเนื่อง ประกอบกับ เป็นความต้องการของท้องถิ่น เพื่อรองรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเงิน ไม่สามารถศึกษาต่อในวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้ เนื่องจากการเรียนหลักสูตร ปวช. ในโรงเรียนสามัญเป็นไปตามนโยบายเรียนฟรีของรัฐบาลและอยู่ในท้องถิ่นของ นักเรียนเองผู้ปกครองจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในเรื่องค่าเดินทางและ/ หรือค่าที่พัก นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังสบายใจที่ได้ดูแลอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ของตนอย่างใกล้ชิดซึ่งนักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลง หลายด้านอย่างรวดเร็ว ทั้งได้ศึกษาต่อกับครูที่รู้จักและเข้าใจวิธีดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมาตั้งแต่ระดับระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว การดูแลอย่างใกล้ชิดของ ผู้ปกครองและครูในช่วงวัยรุ่นนี้ ช่วยสร้างโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและ สร้างสรรค์ และพบว่าหลักสูตรปวช. ในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถานประกอบการมาช่วยในการสนับสนุนการสอน จึงส่งผลให้ ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง หลักสูตร ปวช. เป็นการสร้างทักษะฝีมือแรงงานในด้านอุตสาหกรรมและการบริการ เช่น สาขาช่างเชื่อมและโลหะแผ่น สาขาพาณิชยกรรมที่สามารถตอบสนองสถาน ประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม

สรุปผลจากการศึกษาทั้ง 24 โรงเรียน พบปัจจัยและเงื่อนไข สู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ดังแสดง ในแผนภาพที่ 3.1 และแผนภาพที่ 3.2

แผนภาพที่ 3.1 ภาพรวมของการปฏิบัติที่น่าสนใจของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

แผนภาพที่ 3.2 กระบวนการปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

จากแผนภาพที่ 3.1 และ 3.2 อธิบายได้ว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อคุณลักษณะ ความรู้ และทักษะของนักเรียนโดยทั่วไปคือ **ความมีวินัย ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เจตคติที่ดีต่อการทำงาน ความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง มีสำนึกรักบ้านเกิด และภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น** ทั้งนี้วิธีการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนดังกล่าวของโรงเรียนที่ปฏิบัติดีและน่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่แต่ละโรงเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะ ความรู้และทักษะของนักเรียนเป็น 5 กลุ่มได้แก่

- 1) คุณลักษณะ ความรู้และทักษะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) คุณลักษณะ ความรู้และทักษะฝีมือแรงงานด้านการเกษตรที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นและการประยุกต์ใช้ในอนาคต ได้แก่ การปลูกพืช เช่น การปลูกข้าว ผัก ผลไม้ และเห็ด เป็นต้น
- 3) คุณลักษณะ ความรู้และทักษะฝีมือแรงงานด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การแสดงดนตรีไทยดนตรีพื้นเมือง เช่น โปงลาง หมอลำ เป็นต้น และหัตถกรรม ได้แก่ การทอผ้า บักผ้า ทอเสื่อ สานไม้ไผ่ และงานประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ และของเหลือใช้ เป็นต้น

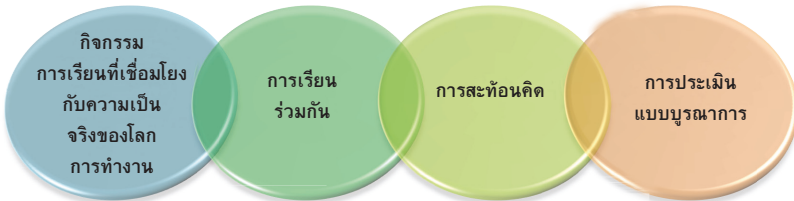

แผนภาพที่ 3.3 คุณลักษณะ ความรู้และทักษะของนักเรียนจากข้อค้นพบของการปฏิบัติที่น่าสนใจของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

4) คุณลักษณะ ความรู้และทักษะฝีมือแรงงานด้านการประกอบ การ ได้แก่ งานสหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคาร ร้านเสริมสวย งานขาย งานคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

5) คุณลักษณะ ความรู้และทักษะฝีมือแรงงานด้านอุตสาหกรรมและ การบริการ ได้แก่ งานช่างต่างๆ งานพาณิชยกรรม และงานบริการ

ทั้งนี้คุณลักษณะของนักเรียนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการวิจัย เกี่ยวกับคุณสมบัติพื้นฐานของลูกจ้างที่นายจ้างต้องการ (กรมการจัดหางาน, 2552) ที่พบว่าคุณสมบัติพื้นฐานทั่วไปในทุกคุณสมบัติพื้นฐานของลูกจ้างที่นายจ้าง ต้องการ ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร อดทน สู้งาน และเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตัวเอง

แผนภาพที่ 3.4 ระบบการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

การจัดการเรียนการสอนที่จะสร้างคุณลักษณะดังกล่าวเพื่อให้ผู้เรียน ได้ตระหนักเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพ และพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อ คุณลักษณะดังกล่าวนั้น จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการจัดหลักสูตรและการเรียน การสอนที่เน้นการเชื่อมโยงกับโลกแห่งการทำงานจริง (real-world relevance) การทำงานกลุ่มในการเรียนแบบร่วมกัน (collaboration) การสะท้อนคิด (reflection) ที่ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้แบบเมตาคอกนิชัน (metacognition) และการประเมินแบบบูรณาการ (integrated assessment) จากเพื่อนร่วมชั้นเรียน สถานฝึกงาน และครูผู้สอน แสดงเป็นแผนภาพที่ 3.4 ระบบการสอนที่เอื้อ ต่อการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ตามระบบการศึกษาดังกล่าวที่พบในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง ได้แก่ การมอบหมายให้ ผู้เรียนสำรวจอาชีพ การพาไปทัศนศึกษา การเรียนแบบฝึกปฏิบัติ การทำงาน อาสาสมัคร การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบโครงงาน และ การฝึกงานในหน่วยงานและสถานประกอบการ ดังแผนภาพที่ 3.5

แผนภาพที่ 3.5 ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

จากคุณลักษณะของนักเรียนและระบบการสอนที่ช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพดังได้กล่าวแล้วนั้น จากการศึกษาการวิจัยพบว่า มีหลายปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญของการขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพเกิดขึ้นได้นั้น ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายที่ชัดเจนของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง และเอื้อต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้การนำนโยบายสู่การปฏิบัติความร่วมมือของภูมิปัญญาและวิทยากรในท้องถิ่นนโยบายของโรงเรียนสรุปได้ดังแผนภาพที่ 3.6

ปัจจัยสู่ ความสำเร็จ

- เจือปนไขสู่ความสำเร็จ

หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

- ผู้บริหาร ครู ชุมชน น้อมนำไปใช้ในหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนและการจัดวิถีชีวิตในโรงเรียน

นโยบายที่ชัดเจน ของกระทรวงศึกษาธิการ

- กระบวนการบริหารจัดการ การเผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจ และการติดตามสนับสนุน

นโยบายจากหน่วยงาน อื่นๆ ที่เชื่อมโยงและเอื้อ ต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้

- การประสานความร่วมมือของหน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่ และหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อช่วยสนับสนุนโรงเรียน

การนำนโยบาย สู่การปฏิบัติ

- การศึกษาความต้องการจำเป็น/ ความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหารและผู้สอนต่อการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ และการบูรณาการ ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ความร่วมมือของ ภูมิปัญญา และ วิทยากร ในท้องถิ่น

- ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและความเชื่อมโยงขององค์การภายนอก ในการระดมทรัพยากรการเรียนรู้

นโยบายของโรงเรียน

- ผู้บริหารและผู้สอนที่ตระหนักต่อการศึกษา เพื่อการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ไม่ใช่เน้น การฝึกวิชาชีพเท่านั้น

แผนภาพที่ 3.6 สรุปปัจจัยและเงื่อนไขสู่ความสำเร็จจากการปฏิบัติที่น่านสนใจของโรงเรียนกรณีศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

บทที่ 4

การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ: กรณีศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศ

การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนอันเป็นเยาวชนของประเทศชาติ ซึ่งจะต้องเติบโตและเป็นแรงงานที่ใช้ความรู้ของประเทศต่างๆ ในการพัฒนาประเทศต่อไป บทที่ 4 นี้นำเสนอการศึกษาเอกสารของ ลีริพันธุ์ สุวรรณมรรคา และคณะ (2554) พบว่าในต่างประเทศมีการให้ความสำคัญในระดับชาติ โดยกำหนดเป็นนโยบายและดำเนินการอย่างต่อเนื่องยาวนานเพื่อให้เยาวชนเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขเกิดความเข้าใจในระบบสังคม และมีความสุขในการทำงานตามอาชีพของตน การศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศต่างๆ ดังที่นำเสนอทั้ง 7 ประเทศนี้ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ เยอรมัน ฟินแลนด์ ไต้หวัน สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในระดับก่อนอุดมศึกษา มาอย่างยาวนาน และได้พัฒนาไปสู่ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศของประเทศ เพื่อใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการกำหนดนโยบายและวางแผนงานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละประเทศได้เป็นอย่างดี

4.1 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศอังกฤษ

4.1.1 ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา

การศึกษาในประเทศอังกฤษกำหนดให้เด็กที่อายุระหว่าง 5 - 16 ปี ต้องเข้ารับการศึกษโดยโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลต้องใช้หลักสูตรแห่งชาติ (national curriculum) โดยทั่วไปเมื่อเด็กอายุ 16 ปี จะต้องเข้ารับการสอบ general certificate of secondary education (GCSE) (ระดับ 2) เป็นรายวิชาและได้รับผลคะแนนจากการสอบเป็นรายวิชาด้วยหลังจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว นักเรียนสามารถเลือกเส้นทางการดำเนินชีวิตได้ 3 เส้นทางหลัก คือ

- 1) การเรียนต่อแบบเต็มเวลาในโรงเรียนหรือวิทยาลัย
- 2) การย้ายสู่การเรียนในหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการทำงานเป็นฐาน

work-based training programme หรือการฝึกหัดแบบ apprenticeship และ
3) เริ่มทำงานแบบเต็มเวลา หรือครึ่งเวลา หรือทำงานแบบอาสา
สมัคร

4.1.2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

สำหรับประเทศอังกฤษได้จัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
ให้ผู้เรียนเพื่อการประกอบอาชีพอย่างมากมาย ได้แก่

การศึกษาและฝึกอบรมการประกอบอาชีพเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น (IVET at lower secondary level) ประกอบด้วยโอกาส
ทางการเรียนดังนี้

- 1) การเรียนรู้ผ่านการทำงาน เช่น ผ่านประสบการณ์การทำงาน
ระยะสั้น
- 2) การเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษางานและอาชีพ
- 3) การเรียนรู้เพื่อการทำงานด้วยการพัฒนาวิสาหกิจและทักษะการจ้าง
งาน เช่น การทำงานในทักษะที่มีความสำคัญและโครงการ เช่น UK Charity Young
Enterprise

ประกาศนียบัตรในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในด้านการประกอบ
อาชีพครอบคลุมรายวิชา 8 รายวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ เทคโนโลยี
สารสนเทศประยุกต์ ธุรกิจประยุกต์ ศิลปะและการออกแบบประยุกต์ วิศวกรรม
อุตสาหกรรมการผลิต สุขศึกษาและการดูแลสังคม และการพักผ่อนและ
ท่องเที่ยว ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจสาขาวิชาชีพควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในหลักสูตร
อย่างสมดุล โดยหลักสูตรนี้เทียบเท่ากับหลักสูตร GCSEs แบบเลือกเรียน
2 รายวิชา ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้น หรือเข้ารับการฝึกอบรม
หรือเข้าสู่วิชาชีพได้

การศึกษาและฝึกอบรมการประกอบอาชีพเบื้องต้นสำหรับผู้เรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (IVET at upper secondary level) ในขณะที่จบ
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามการศึกษาภาคบังคับ ผู้เรียนสามารถเลือกแนวทาง
ในการดำเนินชีวิตได้ โดยเลือกศึกษาต่อในโรงเรียนและวิทยาลัยแบบเต็มเวลา
การศึกษาต่อในโปรแกรมการฝึกอบรมที่เน้นการทำงานเป็นสำคัญ หรือแม้แต่
การเริ่มทำงานแบบเต็มเวลา และไม่เต็มเวลา

4.1.3 การสนับสนุนและความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ
รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้โดยให้ความร่วมมือต่างๆ แก่สถานศึกษา โดยรัฐบาลได้จัดทำเอกสารที่เรียกว่า white paper เพื่อนำเสนอประกาศนียบัตรทางวิชาชีพเฉพาะทางระดับ diploma 14 ชุด ซึ่งเรียกว่า 14 specialist diplomas ซึ่งแต่ละชุดมี 3 ระดับ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่จะออกจากการศึกษาและการฝึกอบรมตั้งแต่อายุ 16 ปี หรือก่อนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นสำหรับนักเรียนอายุ 14 - 16 ปี โดยหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการทำงานกับหุ้นส่วน (partnership of local providers and businesses)

นอกจากนี้ยังได้วางกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกันนโยบายสหภาพยุโรปและโปรแกรมปฏิรูป (National Strategies Related to EU Policies and Programs) เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

- 1) การดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาทักษะที่ไม่เพียงพอสำหรับการทำงาน
- 2) การดำเนินการบนพื้นฐานความต้องการเพื่อส่งเสริมผู้จ้างงานให้ใช้ทักษะเพื่อการพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจที่เป็นนวัตกรรม
- 3) การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเสริมสร้างทักษะการทำงานให้สูงขึ้น
- 4) การตอบสนองความต้องการด้านการจ้างงาน
- 5) การเสริมสร้างสถานภาพและคุณสมบัติการศึกษาและฝึกอบรมการประกอบอาชีพสู่ความสำเร็จ

4.2 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศเยอรมัน

4.2.1 ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา

การศึกษาภาคบังคับแบบเต็มเวลาของเยอรมนีคือ 9 ปี (the Land) คือ 10 ปี โดยเริ่มเมื่อเด็กอายุ 6 ปี ถึง 18 ปี หลังจากเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ เยาวชนไม่จำเป็นต้องเรียนแบบเต็มเวลา แต่ยังคงเรียนแบบครึ่งเวลาต่ออีก 3 ปี ในสาขาวิชาชีพ สำหรับผู้ที่เรียนสาขาวิชาชีพในระบบคู่ อาจเรียนถึงอายุมากกว่า 18 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาใช้เวลา 4 ปี จากนั้นจึงเข้าสู่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสาขาวิชาชีพ สำหรับผู้ที่เรียนสาขาวิชาชีพในระบบคู่ อาจเรียนถึงอายุมากกว่า 18 ปี โดยเริ่มเข้าเรียนในระดับการศึกษาต่างๆ ตามระบบ ซึ่งระบบโรงเรียน

ในระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็นดังนี้

- ระบบการแบ่งระดับโรงเรียน หรือ subdivided school system ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแบบทั่วไป การศึกษาแบบเร่งรัด (intermediate schools) โรงเรียนแบบ grammar schools และ comprehensive schools

- ระบบคู่ หรือ dual system ซึ่งมีเส้นทางการเรียนให้เลือกหลากหลาย สำหรับผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 แบบ และโรงเรียนอาชีวศึกษา และมีสาขาวิชาให้เลือกเรียนหลากหลายกว่าในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

4.2.2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นการพัฒนาบุคคล โดยให้ความสำคัญสนับสนุนด้านการปฏิบัติ โดยใช้ระบบในการแบ่งระดับโรงเรียน (subdivided school system) ซึ่งมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 4 ประเภทให้เลือกเรียน คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป โรงเรียนแบบ intermediate school โรงเรียนแบบ grammar school และ comprehensive school ได้แก่

- 1) โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบทั่วไป (general school) หรือ Hauptchule สำหรับกลุ่มเด็กอายุระหว่าง 10 - 16 ปี เน้นการศึกษาทั่วไป โดยนักเรียนได้โอกาสทำความรู้จักกับสาขาวิชาชีพต่างๆ ผ่านการเรียนในรายวิชาเลือกเสรี หรือ การเตรียมเข้าสู่ชีวิตการทำงาน (arbeitslehre) หรือผ่านทางนการบูรณาการสื่อประกอบการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยการเรียนในรายวิชาต่างๆ เหล่านี้ นักเรียนจะได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพออย่างเป็นรูปธรรมใน 2 คาบสุดท้าย

วิชาที่สอน ได้แก่ ภาษาเยอรมัน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ สังคมวิทยา ภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษ และวิชานำวิชาชีพ เวลาเรียน 6 ปี หลังจบ นักเรียนจะได้รับประกาศนียบัตรเพื่อเป็นประตูสู่การศึกษาสายวิชาชีพ

- 2) Intermediate School หรือ Redschule ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ให้การศึกษาวินิจฉัยพื้นฐานทั่วไป (secondary general school) กับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เน้นวิชาการ (grammar school) หลักสูตรส่วนใหญ่จะเน้นวิชาพื้นฐานทั่วไป ประมาณ 5-10 รายวิชา เมื่อเรียนจบ 10 รายวิชาแล้ว นักเรียนได้รับประกาศนียบัตรชั้นกลาง (the intermediate certificate) เพื่อศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น เช่น โรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลา โรงเรียนแบบ

Fachoberschulen และการฝึกวิชาชีพในระบบคู่ ผู้ที่ได้รับคะแนนระดับเกียรตินิยมสามารถเข้าเรียนในโรงเรียน Grammar School ได้ทันที ประมาณ 40% ของผู้จบโรงเรียนมัธยมศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรแบบนี้

3) Grammar School หรือ Gymnasium ซึ่งเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการเรียนการสอนที่เน้นวิชาการแบบลึกซึ้ง หลักสูตรแบบสมดุล (harmonized programme) สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายนี้โดยทั่วไปมี 5 - 13 รายวิชา และเมื่อเรียนในระดับเกรด 11 - 13 วิธีการเรียนจะแบ่งเป็นการเลือกกลุ่มวิชา (course) ที่ถนัด เพื่อเน้นบางสาขาวิชาโดยเฉพาะเพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนมหาวิทยาลัยหลังจากจบเกรด 13 แล้ว

เมื่อนักเรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว จะได้รับประกาศนียบัตรเพื่อใช้ในการเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเมื่อจบตามหลักสูตรแล้วจะเข้ารับการสอบ Abitur examination ซึ่งใช้ในการเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือเข้าสู่การฝึกวิชาชีพ

4) Comprehensive School หรือ Gesamtschule ซึ่งเป็นการผสมผสานการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมทั้ง 3 ประเภท เข้าด้วยกันภายใต้การบริหารหนึ่งเดียว นักเรียนเริ่มเรียนตั้งแต่เกรด 5 ถึงเกรด 10 และจะเริ่มเรียนวิชาเฉพาะทาง ในระดับเกรด 7 บางกลุ่มวิชาจะมีการแบ่งการเรียนออกเป็น 11 ระดับ แล้วแต่ความยากง่าย หลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระหว่างอายุ 15 - 19 ปี จึงมีทางเลือกที่หลากหลาย โดยพิจารณาจากผลการเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแบบทั่วไปเป็นการเรียนรายวิชาพื้นฐาน 5 - 9 รายวิชา เมื่อเรียนครบ 9 รายวิชา นักเรียนสามารถขอรับประกาศนียบัตรการศึกษาทั่วไป ที่รู้จักกันว่าเป็นประกาศนียบัตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบบทั่วไป (the secondary general school certificate) ซึ่งใช้เป็นเบิกทางเข้าสู่การฝึกวิชาชีพในระบบคู่ หรือในระบบโรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลา หรือการฝึกวิชาชีพขั้นพื้นฐาน

4.2.3 การสนับสนุนและความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

รัฐให้การสนับสนุนในการจัดสถานที่ฝึกอาชีพให้แก่เด็ก โดยการจัดให้มี

- มาตรการด้านการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับเยาวชน ใน ค.ศ. 2004
- พระราชบัญญัติการฝึกวิชาชีพ Vocational Training Act 2005

มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เยาวชนที่ก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงานอย่างเป็นทางการเป็นผู้ที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่นำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

- มุ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำหนดขอบเขตของหลักสูตรการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมทางวิชาชีพในโรงเรียนหรือในหน่วยงานที่รับผิดชอบ (The Linder) ตั้งแต่ ค.ศ. 2009 และมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ประเมินผลการฝึกวิชาชีพดังกล่าว เพื่อรับคุณวุฒิตามหลักสูตร รวมทั้งเป็นผู้กำหนดหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่ต้องรับผิดชอบการกลับเข้ารับการศึกษาฝึกวิชาชีพเพื่อให้มีคุณวุฒิทางวิชาชีพตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมและบริการสังคม และบางกรณีก็เป็นครัวเรือน อยู่ในสัญญาร่วมกับผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพ ในฐานะเป็นผู้จัดเตรียมสมรรถนะทางวิชาชีพในสาขาอาชีพ สำหรับการจัดการฝึกวิชาชีพในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการประกันโดยมาตรฐานระดับชาติ

4.3 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศฟินแลนด์

4.3.1 ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา

ระบบโรงเรียนของประเทศฟินแลนด์เป็นแบบ 9 - 3 คือ ไม่แบ่งการศึกษาภาคบังคับเป็นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น แต่เรียกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาของประเทศฟินแลนด์เริ่มต้นตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยก่อนเข้าสู่การศึกษาในระดับโรงเรียนเมื่อเด็กอายุ 6 ปี ในระดับเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน และเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่ออายุ 7 ปี จนถึง 16 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การอาชีวศึกษาและการฝึกวิชาชีพเริ่มมีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจัดควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญที่เน้นวิชาการ โดยสายวิชาชีพนั้นผู้เรียนสามารถได้คุณวุฒิถึงระดับบัณฑิตศึกษา โดยเรียนในสถาบันอุดมศึกษาสายวิชาชีพ

หลังจากจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วนักเรียนสามารถเลือกเรียนต่อหรือเข้าสู่การทำงาน ซึ่งโดยทั่วไปนักเรียนมักไม่ได้รับการแนะนำให้ทำงานทันที แต่มักให้นักเรียนเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งยังคงเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า ซึ่งมีโรงเรียน 2 แบบให้เลือก คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแบบปกติ และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ

4.3.2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1) หลักสูตรระดับประถมศึกษา

การสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในประเทศฟินแลนด์เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้น ส่วนวิชาพิเศษจัดสอนตั้งแต่ปีที่ 1 - 9 เป็นหน้าที่ของครูพิเศษ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยกฎหมายไม่ได้กำหนดจำนวนและขนาดของชั้นเรียนยกเว้นการศึกษาพิเศษ

เด็กทุกคนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ต้องเรียนวิชาภาษาแม่และวรรณคดี (สวีเดนหรือฟินด์แลนด์) ภาษาแห่งชาติอื่นๆ (สวีเดนหรือฟินด์แลนด์) ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ ชีววิทยา ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมศึกษา สุขศึกษา ศาสนาหรือจริยธรรม ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ ดนตรี ศิลปะและวิชาภาคปฏิบัติ เช่น หัตถกรรมและคหกรรมศาสตร์ พลศึกษา และวิชาเลือก ประมาณ 4 ชั่วโมงต่อปี

2) หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา

นักเรียนชั้นปีที่ 7 - 9 หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องเรียนวิชาภาษาและวรรณคดี ภาษาประจำชาติอื่นๆ ภาษาต่างประเทศ สิ่งแวดล้อมศึกษา หน้าที่พลเมือง ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ภูมิศาสตร์ พลศึกษา ดนตรี ศิลปะและวิชาภาคปฏิบัติ เช่น หัตถกรรมและคหกรรมศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีวิชาเลือกอีก ประมาณ 20 ชั่วโมงต่อปี

ครูเป็นผู้เลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและนักเรียน วิธีการสอนมีทั้งวิธีที่ให้ครูเป็นศูนย์กลางและวิธีให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนอาจจะเรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่ม หรือเรียนเดี่ยว เนื่องจากเป้าหมายคือ เด็กได้เรียนในแต่ละวิชาแต่ละหัวข้อตามความคิดเห็นของตน มีการศึกษาดูงาน การจัดทำโครงการ และการบรรยายโดยวิทยากรจากภายนอก หลักสูตรจะเน้นให้ใช้วิธีการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมบทเรียนและการเรียน โดยครูจะมีบทบาทเป็นผู้กำกับการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน รวมทั้งเน้นการนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียน การพัฒนาสติปัญญาและการพัฒนาทักษะ การหาข้อมูลและการจัดทำข้อมูลให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาทางสังคมของผู้เรียนด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญ คือ การฝึกอบรมเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณภาพ มีอารยธรรม และเป็น

สมาชิกที่ดีของสังคม รวมถึงการฝึกอบรมเยาวชนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น ต่อการศึกษา การทำงาน ความสนใจและการพัฒนาบุคลิกภาพของตน

IVET (Initial Vocational Education and Training) เป็นการศึกษา แบบให้เปล่าโดยผู้เรียนอาจเสียค่าใช้จ่ายเล็กน้อยในบางกรณี ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ เช่น หนังสือเรียน เสื้อผ้า และอุปกรณ์ต่างๆ รัฐบาลมีหน้าที่กำหนดเป้าหมายทั่วไปของ IVET โครงสร้างของคณะครู และวิชา หลัก ส่วนกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่กำหนดการเรียนการสอนและขอบเขต ของสาขาวิชาต่างๆ

คณะครูทางวิชาชีพพระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและหลักสูตรการเรียน การสอนที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดมีสาขาวิชาต่างๆ ดังนี้

- มนุษยศาสตร์และการศึกษา
- วัฒนธรรม
- สังคมศาสตร์ ธุรกิจ และการบริหาร
- วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
- เทคโนโลยี การสื่อสาร และการขนส่ง
- ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม
- การบริการสังคม สาธารณสุข และกีฬา
- การท่องเที่ยว การจัดเลี้ยง และการบริการภายใน
- มนุษยศาสตร์และการศึกษา และกีฬาจัดโดยสถาบันการศึกษาผู้ใหญ่อิสระ

4.3.3 การสนับสนุนและความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ทางรัฐได้มุ่งเน้นให้สถานศึกษาได้จัดหลักสูตรและขอความร่วมมือจาก สถานประกอบการต่างๆ เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพของ ผู้เรียน ดังนี้

- การพัฒนาระบบคุณวุฒิทางวิชาชีพให้เป็นไปตามความต้องการจำเป็น ของตลาดแรงงานของโลก และความต้องการของบุคคล ประกอบด้วยทั้งสมรรถนะ ทางวิชาชีพทั่วไป และสมรรถนะทางวิชาชีพเฉพาะ

- The Finnish Europass Centre เป็นหน่วยงานสนับสนุน ส่งเสริมการนำระบบ Europass ไปใช้ทั่วโลก ทั้งด้านการศึกษาและการทำงาน เป็นเครื่องมือในการสนับสนุน ส่งเสริม และขับเคลื่อนการศึกษา หน่วยงานนี้ ทำงานประสานกันอย่างใกล้ชิดกับสถาบันการศึกษา ศูนย์การจ้างงาน

และ EURES Employment Centres

- The Finnish National Board of Education กำหนดหลักสูตรแกนกลางสำหรับทุกคนวุฒิ หลักสูตรของแต่ละวิชาชีพ และกำหนดกรอบการศึกษาของแต่ละสาขาวิชา รวมทั้งวัตถุประสงค์ สาระหลัก เกณฑ์การประเมินผลของแต่ละโมดูล ตลอดจนการเตรียมการประเมินนักเรียน การให้คำปรึกษาแนะแนว การเรียนระหว่างการทำงาน การศึกษาพิเศษและการฝึกวิชาชีพ การจัดการศึกษาสำหรับผู้อพยพย้ายถิ่นและการฝึกหัด สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น ต้องเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งมี The Finnish National Board of Education เป็นผู้ออกแบบร่วมกับองค์การที่เป็นผู้จ้างงาน สหภาพการค้าและสหภาพการค้าทางการศึกษาและสหภาพนักเรียน

4.4 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศไต้หวัน

4.4.1 ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา

การศึกษาในระบบโรงเรียนของประเทศไต้หวันมีระยะเวลา 22 ปี โดยทั่วไปนักเรียนใช้เวลา 2 ปี ในการเรียนระดับอนุบาล 6 ปี ในระดับประถมศึกษา 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และอีก 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากนั้นจึงเป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา 4 - 7 ปี ในระดับปริญญาบัณฑิต 1 - 4 ปี ในระดับมหาบัณฑิต และ 2 - 7 ปี ในระดับดุษฎีบัณฑิต การศึกษาภาคบังคับ 10 ปี (อายุ 6 - 16 ปี) หลักสูตรนี้ได้ออกแบบให้บูรณาการระหว่างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นกับ Senior Vocational Education School

การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในโรงเรียน เริ่มในระดับหลังมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจะแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ การศึกษาสายสามัญ (academic track) และการศึกษาสายอาชีพ (vocation track) โดยการศึกษาในสายสามัญ ซึ่งเป็นหลักสูตร 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (senior high school) และ 4 ปี สำหรับการศึกษานิววิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย สำหรับการศึกษายสายอาชีพ ในโรงเรียนทางด้านวิชาชีพระดับต่างๆ

4.4.2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรภาคบังคับของไต้หวัน กำหนดให้มีวิชาเรียนทางด้านวิชาชีพและการฝึกภาคปฏิบัติที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 81 - 106 หน่วยกิต หรือร้อยละ 42.1 - 55.2 ของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมด (192 หน่วยกิต) และวิชา

ที่กำหนดโดยโรงเรียนจำนวน 86 - 111 หน่วยกิต หรือ ร้อยละ 44.7 - 57.8 ซึ่งโรงเรียนอาจจะเพิ่มวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนอาชีพเข้าไว้ในหลักสูตร เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในการก้าวสู่อาชีพในอนาคต และโรงเรียนสามารถให้ใบประกาศนียบัตรเพื่อรับรองคุณวุฒิเพิ่มเติมให้กับผู้เรียนได้

การพัฒนาหลักสูตรของไต้หวัน ในปี 2006 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งโรงเรียนศูนย์กลางหลักสูตร 16 กลุ่ม (16 Cluster Curriculum Center Schools: Center Schools) มีหน้าที่ในส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาคู โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับโรงเรียนอาชีวศึกษา และเพื่อให้หน่วยงานนี้เป็นกลไกในการวิจัยและพัฒนาทางด้านหลักสูตรและวิชาชีพครู

หลักสูตรการศึกษาของไต้หวันมีเป้าหมายในการส่งเสริมศักยภาพด้านการแข่งขันของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยมุ่งเน้นทางด้านการวางโครงสร้างการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพในรายวิชาและภาครัฐเน้นการสนับสนุนให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าร่วมแข่งขันคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์โอลิมปิกระดับนานาชาติ เพื่อส่งเสริมการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ระดับนานาชาติให้กับนักเรียน

มุ่งเน้นในการส่งเสริมความสามารถด้านต่างๆ ของผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา ซึ่งได้มีการปรับปรุงหลักสูตรที่มุ่งเน้นความเป็นนานาชาติมากขึ้น

4.4.3 การสนับสนุนและความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ
กระทรวงศึกษาธิการของไต้หวันได้ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือที่ใกล้ชิดมากขึ้นระหว่างภาคอุตสาหกรรม และโรงเรียนโดยใช้วิธีการเรียนรู้จากการทำงานขณะเรียนหนังสือ (Learning on the job and working at study) และส่งเสริมให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับภาคอุตสาหกรรมโดยตรงให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตรของโรงเรียน รวมถึงการสอนและการจัดหาอุปกรณ์ในการเรียนรู้ และมีการจัดหาสถานที่ฝึกงานและสร้างโอกาสในการมีงานทำให้กับนักเรียน ดังนี้

- มีโครงการการจ้างงานสำหรับนักเรียนขณะยังศึกษาอยู่ และเปิดโอกาสการจ้างงานให้กับผู้เรียนที่จบหลักสูตรทางสายวิชาชีพได้มีงานทำทันทีหลังเรียนจบ
- การยกระดับสถานะทางวิชาชีพให้กับผู้ที่มีความโดดเด่นทางด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีอีกด้วย

- การแข่งขันและมอบรางวัลสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถโดดเด่นทางด้านเทคนิคและวิชาชีพ (The Competition Excellence Prize and the Outstanding Technical and Vocational Prize) และให้สิทธิ์ในการเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสายวิชาชีพกับผู้ชนะรางวัลในระดับชาติและนานาชาติ

- รัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ฐานข้อมูลร่วมกันของสถาบันทางด้านเทคโนโลยีและการอาชีวศึกษาทั่วประเทศ 93 แห่ง ตั้งแต่ปี 2006 ซึ่งรวบรวมข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์ และงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ บริการสำหรับครูและนักเรียน

- มีการจัดทำเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยและแนวโน้มการวิจัยใหม่ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางด้านวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและส่งเสริมให้เกิดโอกาสในการสร้างความร่วมมือทางด้านวิจัยในระดับนานาชาติ

- สนับสนุนให้มีการใช้ฐานข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะในการค้นคว้าและวิจัย เช่น Derwent Innovations Index

- รัฐบาลได้กำหนดให้มีหลักสูตรการส่งต่อผู้เรียนจากการศึกษาสู่ภาคอุตสาหกรรม) The First Industry-Academy Hand-in-Hand Program) ในปีการศึกษา 2006 ซึ่งเป็นหลักสูตรปริญญาตรีที่เพิ่มเติมจากหลักสูตรเทคโนโลยีอาชีวศึกษา 2 ปี และหลักสูตรปริญญาโทสำหรับภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ

- มีโครงการฝึกอบรมที่เป็นความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคการศึกษา 9 โครงการ เป็นการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมโดยตรง

- การสนับสนุนให้มีกลไกการรับรองทักษะเฉพาะทาง โดยการให้ประกาศนียบัตร

- การส่งเสริมให้มีการสอนเพื่อการฝึกปฏิบัติ

- การแนะนำแหล่งเรียนรู้จากภาคอุตสาหกรรม

- การขยายความร่วมมือระหว่างภาควิชาการและภาคอุตสาหกรรมในการฝึกอบรม

- การปรับปรุงการฝึกปฏิบัติภายนอกสถานศึกษา

- การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการสร้างทักษะเฉพาะทาง

4.5 บทเรียนของการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพในประเทศสิงคโปร์

4.5.1 ระบบการศึกษาและการจัดการ

ระบบการศึกษาของสิงคโปร์มีเป้าหมาย เพื่อช่วยให้นักเรียนค้นพบความสามารถพิเศษ รับรู้ศักยภาพและพัฒนาความกระหายใคร่เรียนรู้ที่คงทนตลอดชีวิต การศึกษาภาคบังคับกำหนดระยะเวลาเรียน 10 ปี เป็นการศึกษาในระดับประถมศึกษา 6 ปี และ 4 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กำหนดให้การศึกษาภาคบังคับจัดการเรียนการสอนแบบ 2 ภาษา (bilingualism in education) คือ ภาษาแม่และภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองทั้งการพูดและการเขียน

- ระดับประถมศึกษา (primary school) แบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษาตอนต้น (1 - 4) และประถมศึกษาตอนปลาย (5 - 6)
- ระดับมัธยมศึกษา (secondary school) แบ่งออกเป็น 3 แผนการเรียนตามความสามารถของนักเรียน ได้แก่ แผน Normal (5 ปี) แผน Special และแผน Express ซึ่งทั้ง 2 แผนหลังนี้ใช้เวลาเรียน 4 ปี
- ระดับเตรียมอุดมศึกษา (junior college/ polytechnic) ระดับมหาวิทยาลัย (University)

4.5.2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

การจัดการศึกษาของสิงคโปร์ได้ปรับปรุงแนวทางในการจัดการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจโดยมีการนำแนวคิดทางด้านเทคนิควิชาชีพมาเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถและทัศนคติที่กว้างไกลและมีความเข้าใจในวิชาชีพมากขึ้น ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจึงเน้นในด้านเนื้อหาวิชาการน้อยลง โดยมุ่งเน้นวิชาเพียง 4 หลัก (ภาษาอังกฤษ ภาษาแม่ระดับขั้นพื้นฐาน คณิตศาสตร์ และการใช้คอมพิวเตอร์) ร่วมกับวิชาวิทยาศาสตร์ การศึกษาด้านเทคนิควิชาชีพ และเศรษฐศาสตร์ครัวเรือนเท่านั้นที่มีการทดสอบความรู้นอกนั้นวิชาที่เหลือไม่ต้องมีการทดสอบความรู้ ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา พลเมือง และศีลธรรมศึกษา พลศึกษา และศิลปะและงานช่าง

สิงคโปร์มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาในองค์รวม (holistic approach) ซึ่งนอกจากเน้นด้านวิชาการแล้ว ยังเน้นด้านบุคคล สังคม ศีลธรรม และการพัฒนาอาชีพของบุคคล มุ่งในกระบวนการพัฒนาบุคคล สังคม และทักษะทางอาชีพเป็นสำคัญ เรียกว่า Affective and Career Education (ACE) program

(ปี ค.ศ. 1997) หลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความสมดุลให้กับบุคคล (well-balanced individuals) โดยให้สามารถเผชิญหน้าความท้าทาย (face challenges) สามารถจัดการกับความเปลี่ยนแปลง (manage changes) สร้างผลิตภาพในการทำงาน (work productively) มีความเข้าใจในการใช้ชีวิต (live compassionately) และช่วยเสริมสร้างสังคม (contribute to society)

หลักสูตร ACE ครอบคลุมการพัฒนาสมรรถนะทักษะชีวิต 5 ด้าน คือ ประสิทธิภาพของบุคคล (personal effectiveness) ประสิทธิภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal effectiveness) ประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้ (effective learning) การเชื่อมโยงกับงาน (transition to work) และการสนับสนุนดูแลชุมชน (fostering a caring community)

หลักสูตร ACE ยังคาดหวังให้ครูเพิ่มเติมหรือสอดแทรกเนื้อหาทางด้านอาชีพไว้ใน การเรียนการสอนวิชาต่างๆ อีกด้วย ซึ่งในโรงเรียนบางแห่งของสิงคโปร์ได้จัดให้มีครูแนะแนวที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางประจำโรงเรียน เพื่อวางแผนและให้คำแนะนำนักเรียนในการเลือกอาชีพโดยใช้เวลาว่างนอกหลักสูตร

4.5.3 การสนับสนุนและความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

การแนะแนวทางด้านอาชีพในโรงเรียนถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของครูทุกคนในโรงเรียนรวมทั้งผู้ปกครองเอง โดยในบางโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สร้างเสริมทักษะและความเข้าใจทางด้านอาชีพ เช่น การให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบเดี่ยวและกลุ่ม การสมัครงาน การสัมภาษณ์งาน การสัมภาษณ์อาชีพการเยี่ยมชมโรงงาน และการฝึกงานในช่วงวันหยุด และมีการให้ผู้ปกครองและศิษย์เก่ามีส่วนร่วมในการเป็นต้นแบบทางด้านอาชีพให้กับนักเรียน และอาจให้การสนับสนุนด้านการฝึกงานหรือเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้ตามความเหมาะสมและมีการแนะนำด้านการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนเพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานที่จำเป็นให้กับนักเรียนอีกด้วย นอกจากนี้ภาครัฐยังให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคลให้มีโอกาสพัฒนาได้เต็มศักยภาพ โดยเน้นให้การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความสามารถดังกล่าวของนักเรียนทุกคน และส่งเสริมให้โรงเรียนจัดหาอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนที่แสดงศักยภาพและความสามารถออกมาให้เต็มที่ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งโครงการต่างๆ เพื่อใช้สนับสนุนในการพัฒนาอาชีพด้วย เช่น

- มีการจัดตั้งรางวัล “The world’s most transformative government programme” ขึ้น สำหรับหลักสูตรที่มีรูปแบบที่ช่วยในการพัฒนาศักยภาพประชาชนของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์

- โครงการ Manpower 21 Plan (ค.ศ. 1999) มุ่งเน้นที่การปรับปรุงการจ้างงานตลอดชีวิตของประชากรสิงคโปร์ และมีการจัดตั้งหน่วยงานพัฒนาแรงงาน (Workforce Development Agency: WDA) ขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 2003 ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงทรัพยากรมนุษย์ สำหรับการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมทางวิชาชีพโดยเฉพาะ

- กำหนดมาตรฐานแรงงานระดับชาติไว้
- มีการจัดตั้งหน่วยงานให้คำแนะนำทางด้านอาชีพ (Pastoral care and career guidance) ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ในการวางแผนและประยุกต์ใช้หลักสูตรแนะแนวในโรงเรียน

- โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาได้มีการแนะแนวทางด้านอาชีพสำหรับนักเรียนรายบุคคลและหลักสูตร

4.6 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศสหรัฐอเมริกา

4.6.1 ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา

- 1) แต่ละรัฐมีอิสระในการควบคุมคุณภาพและวางแผนด้านการเรียนการสอนเอง โดยไม่ขึ้นกับรัฐบาลกลาง ทุกรัฐจะมีหน่วยงานด้านการศึกษาในการคอยควบคุมและกำหนดมาตรฐานต่างๆ

- 2) การศึกษาภาคบังคับนั้น นักเรียนอเมริกันทุกคนจะได้รับสิทธิเรียนฟรี จนกระทั่งถึงเกรด 12 (grade 12) หรือจบในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- 3) การเรียนในระดับอุดมศึกษานั้น หากนักศึกษาต้องการเรียนต่อในมหาวิทยาลัยในรัฐที่ตนเองไม่ได้มีถิ่นฐานอยู่แล้ว จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่เรียกว่า Out of States Tuition เพิ่มขึ้นมาด้วย

- 4) หากนักเรียนต่างชาติ ต้องการเข้าไปเรียนในระดับประถมและมัธยมนั้น ทางสหรัฐจะจำกัดสิทธิให้สมัครได้เพียงโรงเรียนเอกชน (private school) เท่านั้น จะไม่สามารถเรียนกับโรงเรียนรัฐบาล (Public school) ได้ (ยกเว้นนักเรียนทุนหรือนักเรียนแลกเปลี่ยน (Exchange visitor program) ที่ถือวีซ่า J1 สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลได้

4.6.2 หลักสูตรและการจัดการจัดการเรียนการสอน

ระดับอนุบาล (kindergarten)

การศึกษาระดับนี้ ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ แต่เป็นการเรียนเพื่อปรับพื้นฐานในช่วงอายุ 3 - 6 ปี ก่อนที่จะเริ่มเรียนอย่างจริงจังในระดับประถมศึกษา โดยเปิดโอกาสให้เด็กมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เน้นในด้านความพร้อม เพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา

ระดับประถมศึกษา (primary school หรือ elementary school)

การศึกษาระดับประถมเป็นการศึกษาภาคบังคับ สำหรับเด็กอายุ 6 - 11 ปี โดยมีระยะเวลาการศึกษา 6 ปี เริ่มเข้าเรียนที่ Grade 1 จนถึง Grade 6 (เทียบเท่าประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในประเทศไทย) จึงจะสำเร็จการศึกษาในระดับนี้ โดยพัฒนา ด้านสังคมและสติปัญญาทั่วไป การเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ ถ้าเด็กไม่ผ่านวิชาใด ก็ต้องเรียนซ้ำและสอบแก้ตัวเฉพาะวิชานั้น เวลาเรียนปีละ 180 วัน

ระดับมัธยมศึกษา (secondary school หรือ high school)

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ สำหรับเด็กอายุ 12 - 18 ปี โดยมีระยะเวลาการศึกษา 6 ปี โดยจะเริ่มเรียนที่ Grade 7 - 8 ซึ่งเรียกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (junior high school) และต่อด้วย Grade 9 - 12 เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (senior high school) โดยส่วนใหญ่แล้ว นักเรียนจะเรียนต่อเนื่องจนกระทั่งจบการศึกษาในระดับนี้ที่อายุ 18 ปี (เทียบเท่าวุฒิม.6) เป็นการเตรียมเด็กเพื่อกำหนดอาชีพต่อไปในภายหน้า เป็นลักษณะโรงเรียนมัธยมแบบผสมผสาน (comprehensive high school) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน

สำหรับการพัฒนาด้านวิชาชีพของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาเน้นมีการก่อตั้งสมาคมการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพและเทคนิค (Associate of Career and Technical Education, www.acte.org) และศูนย์การวิจัยระดับชาติ ด้านการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพและเทคนิคศึกษา (National Research Center for Career and Technical Education) โดยเน้นให้มีการบูรณาการหลักการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในหลักสูตรตั้งแต่ระดับประถมศึกษา แต่ละโรงเรียนได้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ การจัดการผู้เรียนด้านอาชีพและเทคนิคการทำงาน และการสร้างโปรแกรมประสบการณ์ทำงาน ตัวอย่างข้อมูลของรัฐโอไฮโอได้ออกแบบรูปแบบการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพระดับก่อนอุดมศึกษา ดังนี้

1) การสร้างแรงจูงใจด้านอาชีพ (career motivation) การสร้างหลักสูตร ตั้งแต่ก่อนประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานและการสร้างแรงจูงใจในการเป็นส่วนหนึ่งของงาน กิจกรรมจึงประกอบด้วย การทัศนศึกษา (field trips) การจัดนิทรรศการอาชีพ (career fairs) การพัฒนาด้านบุคลิกภาพ/สังคม (personal/social development) และการให้คำแนะนำด้านอาชีพ (career counseling)

2) การสร้างความเข้าใจในอาชีพ (career orientation) สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ซึ่งให้โอกาสผู้เรียนรับทราบอาชีพในอนาคตที่ต้องเตรียมตัว โดยโปรแกรมการสร้างความเข้าใจในอาชีพ ประกอบด้วยกิจกรรมการประชุมผู้เรียน/ผู้ปกครองโดยเน้นเรื่องอาชีพ แผนที่การประกอบอาชีพ เวลาที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพและการประเมินความสนใจ และการเข้าถึงศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพ

3) การสำรวจอาชีพ (career exploration) เน้นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 4 และให้โอกาสเยาวชนพิจารณาประสบการณ์ที่ได้รับมาครั้งแรกจากโอกาสการทำงานที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับความสนใจและความสามารถแต่ละบุคคล/กลุ่ม/แนวทาง/แก่นของอาชีพ ได้รับการแนะนำโดยการให้คำแนะนำด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4) การเตรียมการสู่อาชีพ (career preparation) สำหรับผู้เรียนอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป

4.1) การศึกษาที่ครอบคลุมอาชีพและเทคนิคเป็นการเน้นการเตรียมการด้านทักษะในการทำงานและความรู้ด้านเทคนิค ด้านพฤติกรรมในการทำงานและทัศนคติในการทำงาน

4.2) โปรแกรมการศึกษาก่อนระดับวิชาชีพเป็นการเน้นที่การให้การเตรียมการด้านทฤษฎีและทักษะเพื่อดำเนินการในแนวทางวิชาชีพหลังการเรียนระดับมัธยมศึกษา

4.6.3 การสนับสนุนและความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ในสหรัฐอเมริกาเน้นการพัฒนาด้านการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียนมาอย่างยาวนาน โดยทางรัฐให้การสนับสนุนโรงเรียนในแต่ละรัฐของตนเอง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนที่มุ่งเน้นไปสู่การประกอบอาชีพได้ โดยแต่ละรัฐจะมีการสร้างฐานข้อมูลของผู้เรียนในการเรียนสาขาต่างๆ เป็นการจัดเก็บแฟ้ม

สะสมงานของผู้เรียนเพื่อให้สถานประกอบการสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจ้างงานและรัฐยังสามารถใช้เป็นข้อมูลการทำงานของแต่ละบุคคลได้ด้วย นอกจากนี้แล้วสถานประกอบการยังให้ความร่วมมือกับรัฐและโรงเรียนในการเปิดโอกาสให้ได้ทัศนศึกษาการรับเข้าทำงานแบบไม่เต็มรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ มีความเข้าใจในอาชีพนั้นๆ อีกด้วย อาทิเช่น รัฐมิชิโงตาได้กำหนดมาตรฐานสำหรับการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพให้แก่ผู้เรียน ดังนี้

มาตรฐานด้านที่ 1

หน่วยงานทางการศึกษาท้องถิ่นจะให้โอกาสผู้เรียนได้รับความสามารถในการจ้างงานและทักษะทางอาชีพ ทักษะเหล่านี้จะสนับสนุนโอกาสของผู้เรียนในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 เป็นผู้เรียนที่สมัครใจในการเรียนและได้รับการกระตุ้นให้เป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2 เป็นสมาชิกในสังคมที่เป็นผู้สร้างและผู้ผลิต

1.3 เข้าใจบริบทการทำงานในระดับท้องถิ่น ประเทศ และเศรษฐกิจศาสตร์ระดับโลก

1.4 เตรียมตัวสำหรับการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.5 เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการทำงานอาชีพ

มาตรฐานด้านที่ 2

หน่วยงานทางการศึกษาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาสาในฐานะผู้ให้คำแนะนำที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

2.1 ช่วยให้การวางแผน การนำไปใช้ และการประเมินโปรแกรม

2.2 ช่วยผู้เรียนในการเชื่อมโยงการศึกษาและโอกาสในการจ้างงานในระดับสังคม ภูมิภาค หรือระหว่างประเทศ

2.3 ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงอนาคตหลังจากจบการศึกษา

2.4 ช่วยผู้เรียนในการทำความเข้าใจบทบาทในสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการจัดการบทบาทและความสัมพันธ์ให้สมดุล

มาตรฐานด้านที่ 3 หน่วยงานทางการศึกษาท้องถิ่นสนับสนุนผู้เรียนในการพัฒนาหลักสูตรระยะยาวและแผนการศึกษาหลังการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

มาตรฐานด้านที่ 4 หน่วยงานทางการศึกษาท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางวิชาชีพและเทคนิคการสอน/การเรียนรู้ ซึ่งมีที่มาจาก

4.1 มาตรฐานความรู้และทักษะซึ่งสะท้อนผู้บริโภครุทธิกิจ อุตสาหกรรม และแนวโน้ม/มาตรฐานแรงงาน ในปัจจุบัน

4.2 งานวิจัยในปัจจุบันและการฝึกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ

- การปฏิรูประบบโรงเรียน
- การทำความเข้าใจบทบาทของผู้เรียนในสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการจัดการบทบาทและความสัมพันธ์ในสมดุค
- กลยุทธ์การสอนและการเรียนรู้
- กลยุทธ์การสอนและการเรียนรู้ในด้านความปลอดภัยสำหรับห้องทดลองในโรงเรียนและสำหรับกิจกรรมในสถานที่ทำงาน

4.3 การใช้เทคโนโลยีในปัจจุบัน

มาตรฐานด้านที่ 5 หน่วยงานทางการศึกษาต้องถึ้นพัฒนาและรักษาสภาพทางการเรียนการสอนซึ่งถ่ายทอดความรู้มากที่สุด เพื่อผู้เรียนที่เลือกหลักสูตรในโปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพ

มาตรฐานด้านที่ 6 หน่วยงานทางการศึกษาต้องถึ้นสนับสนุนโปรแกรมคู่ขนานของโรงเรียน การทำงาน และการบริการที่เน้นโอกาสทางการเรียน ประกอบด้วย การเชื่อมโยงกิจกรรมวิชาชีพและกิจกรรมการเชื่อมโยงโรงเรียนและสภาพการเรียนในสังคม

มาตรฐานด้านที่ 7 หน่วยงานทางการศึกษาต้องถึ้นให้ความเสมอภาคในการเข้าศึกษาและสนับสนุนความหลากหลายประชากรและประชากรเฉพาะกลุ่มเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกองค์ประกอบของการศึกษาทางวิชาชีพ

มาตรฐานด้านที่ 8 หน่วยงานทางการศึกษาต้องถึ้นใช้ผู้สอนที่มีใบอนุญาตอย่างเหมาะสมซึ่งตรงกับความต้องการของคณะกรรมการถึ้น (Minnesota Board of Teaching Licensure)

มาตรฐานด้านที่ 9 หน่วยงานทางการศึกษาต้องถึ้นจะประเมินระดับการนำไปใช้ของมาตรฐานด้านที่ 1 - 8

4.7 บทเรียนของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในประเทศออสเตรเลีย

4.7.1 ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา

ในประเทศออสเตรเลียนักเรียนสามารถเข้าเรียนในระดับอนุบาลได้ตั้งแต่อายุ 3 ขวบเป็นต้นไป การศึกษาระดับนี้ไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ หากแต่เน้นให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับ

การเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

การศึกษาภาคบังคับในประเทศออสเตรเลียกำหนดไว้สำหรับเด็กอายุระหว่าง 6 - 15 ปี การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศออสเตรเลียอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของแต่ละรัฐ ประเทศออสเตรเลียมีโรงเรียนที่มีคุณภาพสูง จำนวนมากทั้งที่เป็นโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชนและโรงเรียนที่ดำเนินการร่วมกับองค์กรศาสนา โรงเรียนของรัฐบาลจะเป็นประเภทไปกลับ (Day school) ส่วนโรงเรียนเอกชนจะมีทั้งโรงเรียนประจำ (boarding school) และไป-กลับ นอกจากนี้โรงเรียนยังแบ่งเป็นประเภทโรงเรียนชายล้วน หรือหญิงล้วน และโรงเรียนสหศึกษา นักเรียนสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุประมาณ 18 ปีหรือบางที่เรียก ชั้นปีที่ 12) โดยทุกโรงเรียนจัดสอนวิชาแกนคล้ายๆ กัน และอาจสอนเป็นพิเศษในวิชาอื่นๆ ที่มีให้เลือกหลากหลาย ในการเข้าศึกษาระดับมหาวิทยาลัย นักเรียนต้องสอบและวัดผลการเรียนในชั้นปีที่ 11 และ 12 เพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสามารถแบ่งระดับการศึกษา ดังนี้

- ประถมศึกษา (primary school) คือ ชั้นปีที่ 1 - 6 หรือ 7
- มัธยมศึกษา (secondary school) คือ ชั้นปีที่ 7 หรือ 8 - 12 หรือ
- มัธยมศึกษาตอนต้น (junior colleges) คือ ชั้นปีที่ 7 หรือ 8 - 10 และ
- มัธยมศึกษาตอนปลาย (senior colleges) คือ ชั้นปีที่ 11 และ 12

4.7.2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ออสเตรเลียมีกรอบหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนทุกแห่งจะสอนวิชาหลัก 8 สาขา ซึ่งได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมศึกษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภาษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อังกฤษ เทคโนโลยี และการพัฒนาตนเอง สุขศึกษา และพลศึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาต่างชาติด้วยเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนในโรงเรียนมัธยมจะสามารถเลือกวิชาเฉพาะได้ แม้ว่าวิชาเฉพาะนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน แต่จะรวมถึง กฎหมาย จิตวิทยา คอมพิวเตอร์ กราฟฟิคดีไซน์ การบิน การละคร และอื่น ๆ อีกหลายด้าน

รัฐบาลออสเตรเลียได้กำหนดกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาของออสเตรเลียที่เรียกว่า Australian Qualifications Framework ขึ้น เพื่อทำให้ระบบการศึกษาของออสเตรเลียมีเอกลักษณ์และแตกต่างจากประเทศอื่นๆ เป็นระบบการศึกษา

แห่งชาติที่ออกแบบให้คุณวุฒิการศึกษาแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน
ครอบคลุมระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษาและหลักสูตรเชื่อมต่อเข้ามหาวิทยาลัย
และระดับมัธยมศึกษา โดยกรอบคุณวุฒิการศึกษาออสเตรเลียทำให้ผู้เรียนสามารถ
ปรับระดับการเรียนรู้ไปสู่คุณวุฒิที่สูงขึ้นได้ง่าย และเปลี่ยนจากสถาบันหนึ่งไปยังอีก
สถาบันหนึ่งได้

นอกจากนี้แล้วประเทศออสเตรเลียยังได้จัดทำกรอบคุณภาพการศึกษา
เพื่อการประกอบอาชีพ (Careers Education Quality Framework) ขึ้น เพื่อใช้
เป็นแนวทางในการออกแบบพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับครู และผู้เชี่ยวชาญใน
แต่ละสาขาวิชาชีพ อีกทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษา
ต่าง ๆ ที่ได้มีหลักสูตร/โปรแกรมการแนะแนวทางการประกอบอาชีพ
อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้นำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามากำหนดแผนการดำเนินงาน
ร่วมกัน

ออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ
เป็นอย่างมาก โดยเล็งเห็นว่าควรจะให้ความสนใจในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่งเพื่อให้
นักเรียนได้มีความพร้อม มีทักษะความรู้และทัศนคติที่ดีและคุณสมบัติ เพื่อที่
จะเริ่มดำเนินการในการเลือกอาชีพของพวกเขาได้ อีกทั้งยังส่งผลประโยชน์ต่อ
สถานประกอบการและชุมชนที่จะได้มีประชากรที่มีคุณภาพได้ อาทิเช่น การจัด
การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของรัฐควีนสแลนด์ ได้สอดแทรกและบูรณาการ
หลักสูตรให้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพแก่ผู้เรียน โดยเริ่มจาก

ระดับประถมศึกษา จะสอดแทรกภาพรวมของการประกอบอาชีพให้ผู้เรียนได้
รับทราบ ให้ความรู้และความเข้าใจในวิธีการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ
และพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการเจริญก้าวหน้าซึ่งเป็นส่วน
หนึ่งของชีวิต

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับการประกอบ
อาชีพมากขึ้นและมุ่งเน้นไปที่ การเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนา
ตนเองและสร้างแรงบันดาลใจ การเรียนรู้วิธีการค้นหาและการใช้ข้อมูลด้านอาชีพ
อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความเข้าใจและสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อโลกของ
การทำงาน เศรษฐกิจ และสังคม

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรมีโปรแกรมการฝึกอาชีพอย่างชัดเจน
เช่น การรวบรวมข้อมูล การตั้งเป้าหมายและทักษะการตัดสินใจ ทักษะที่สามารถ

ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จะประกอบการและการจัดกระบวนการสร้างอาชีพได้

4.7.3 การสนับสนุนและความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

ออสเตรเลียเป็นประเทศหนึ่งที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ โดยแต่ละรัฐจะให้การสนับสนุนโรงเรียนของตนเองอย่างเต็มที่อีกทั้งยังถูกควบคุมด้วยกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาเพื่อให้นักเรียนทุกคนมีคุณวุฒิที่เท่าเทียมกันและสามารถประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งในกรอบคุณภาพการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (Careers Education Quality Framework) ยังกำหนดให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ดังนี้

- สถานประกอบต้องให้ความร่วมมือในการแนะแนวทางการประกอบอาชีพและให้การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม
- ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพจะต้องมาแนะแนวทางการทำงานในวิชาชีพต่างๆ ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจน
- ผู้ปกครองต้องให้การสนับสนุนในการประกอบอาชีพต่างๆ ของผู้เรียน
- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งอาจเป็นสมาชิกในชุมชน ต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่
- ผู้บริหารโรงเรียน ต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาในส่วนนี้
- การวัดประสิทธิภาพหรือผลของความสำเร็จจากกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมเพื่อกระตุ้นผู้เรียนและนำไปพัฒนาโปรแกรมต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุป จะเห็นได้ว่านานาประเทศให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเยาวชนสู่โลกแห่งการทำงานในอนาคตอย่างมีระบบ มีการวางแผนการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อให้โลกแห่งการทำงานในอนาคตของทรัพยากรบุคคลมีส่วนสำคัญในขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมของประเทศนั้นๆ ต่อไป

บทที่ 5

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพให้ประสบผลสำเร็จ

5.1 แนวคิด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม จนถึงปัจจุบันได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณภาพ กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง มีความเป็นไทย สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม คัดกรองส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจน ควบคุมและกำจัดมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อีกทั้งข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) มีข้อเสนอที่สำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการประกอบอาชีพ ดังนี้

มาตรการด้านผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ความสามารถ

มาตรการด้านการพัฒนาระบบผลิตครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
นโยบายด้านคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมี

ส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน

กลไกหลักเพื่อขับเคลื่อน ด้านการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ เป็นหน่วยงานระดับชาติ ที่มีการบริหารจัดการอย่างอิสระ คล่องตัว ไม่อยู่ในระบบราชการ ทำหน้าที่พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ประเมินและให้การรับรองสมรรถนะวิชาชีพตามเกณฑ์มาตรฐาน

หน่วยงานที่มีอยู่แล้วปฏิบัติภารกิจเพิ่มเติม คือการประกันการเรียนรู้และรับรองมาตรฐานผู้เรียน โดยประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้นให้เป็นการวัดผลระดับชาติ เพื่อให้สามารถใช้การวัดประเมินผลที่เป็นมาตรฐานสามารถเทียบเคียงได้

5.2 หลักการ

จากเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ผู้เรียนทุกคน มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีหลักการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ และกำหนดสมรรถนะสำคัญให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน 5 ประการดังนี้ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต การนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น 5) ความสามารถทางการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

5.3 เป้าหมายจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา สร้างโอกาสการได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ดังนั้นการมีส่วนร่วมขององค์กรทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

1) ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรทุกภาคส่วน (All for Education)

จากการศึกษากรณีศึกษาใน 4 ภูมิภาค พบว่า ประชาชนในวัยแรงงาน ผ่านการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบของการศึกษาในระบบ และศึกษานอกระบบ โรงเรียน มีส่วนหนึ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน และอีกจำนวนหนึ่งคือแรงงานที่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา นักเรียนที่เข้าสู่ตลาดแรงงานโดยที่ไม่ได้ผ่านระบบการศึกษาทั้ง 3 ระบบ จะมี 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 นักเรียนที่ออกนอกระบบการศึกษาก่อนที่จะจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี หรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เนื่องจากปัญหาและปัจจัยต่างๆ จึงเป็นกลุ่มที่ขาดความรู้และทักษะอาชีพ และเข้าสู่แรงงานภาคเกษตรกรรมหรือแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรม กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต้องเข้าสู่แรงงาน จึงเป็นแรงงานที่ไม่มีทักษะฝีมือ และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่จบประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาชีพอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นกลุ่มที่มีฝีมือเข้าสู่แรงงานทั้ง 3 กลุ่ม จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเข้าไปมีบทบาทรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ที่จะต้องเตรียมความพร้อมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนในทุกช่วงชั้น รวมทั้งการเตรียมความพร้อมที่ศึกษาต่อในอาชีพหรือความพร้อมในการเข้าสู่แรงงานในอนาคต

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือรับผิดชอบการพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นหน่วยงานด้านการศึกษาในทุกระบบ (ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย) ทุกระดับ (ระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษาอื่นๆ) และทุกหน่วยงาน (ภาครัฐและเอกชน) สำหรับหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี คือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องเข้ามารับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ จะต้องขับเคลื่อนหน่วยงานในสังกัด และโรงเรียนให้เข้ามาจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อม

ในภาคแรงงาน หน่วยงานที่เป็นผู้ได้ประโยชน์จากการศึกษา ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคการบริการ รวมทั้งภาครัฐ ซึ่งมีความต้องการแรงงานในระดับต่างๆ ควรเข้ามามีบทบาทร่วมมือในการสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้แรงงานที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ให้สามารถสนองความต้องการด้านแรงงานของประเทศ ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 5.1

2) ด้านคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา (Educational Quality and Standards)

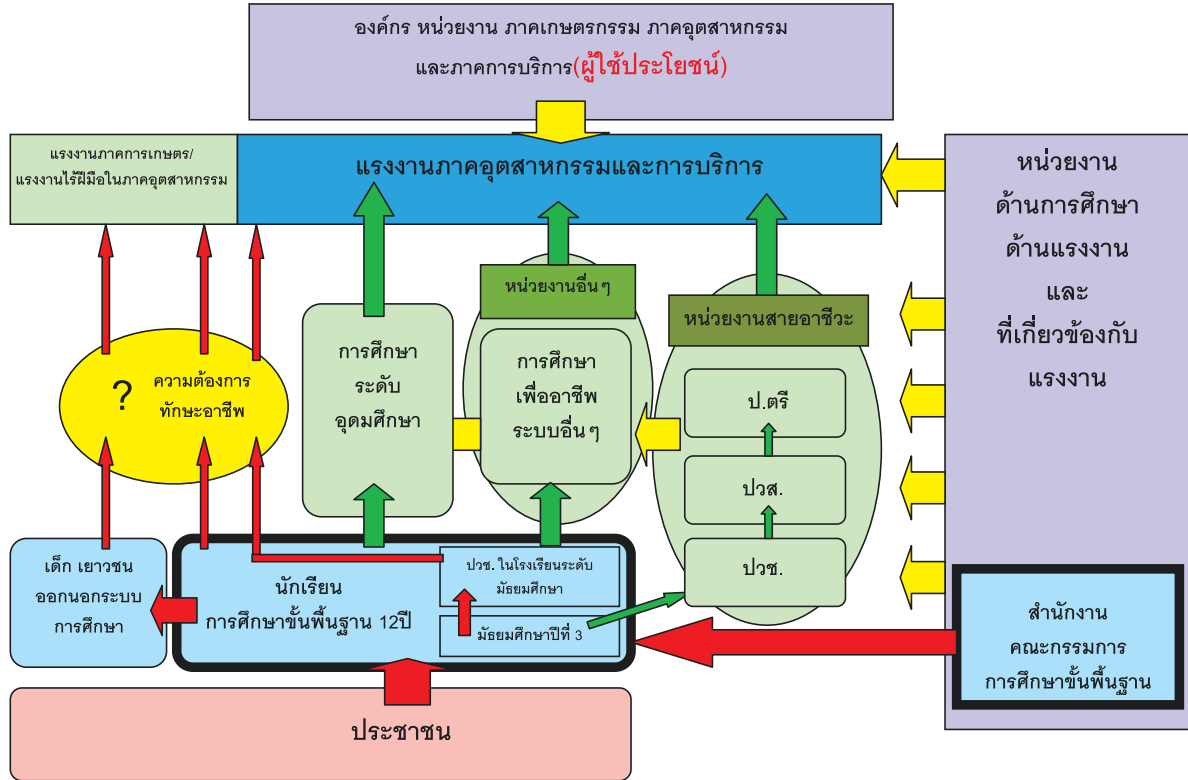
คุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนต้องเน้นทั้งทักษะชีวิต และทักษะฝีมือแรงงาน

ทักษะชีวิตเป็นหนึ่งในสมรรถนะที่สำคัญในหลักสูตรแกนกลาง และเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญที่นักเรียนจะต้องมีความพร้อมในการออกไปประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการออกแบบและการจัดการเรียนการสอนมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนทั้งในส่วนของบูรณาการประกอบอาชีพในทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และโครงการพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการดูแลตนเองทั้งในบริบทของการอยู่ในสังคมเมือง และในสังคมโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการอย่างปลอดภัยและเกิดสันติสุข โดยจะต้องมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการฝึกอาชีพตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมในการออกไปสู่ชีวิตการประกอบอาชีพและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

การกำหนดนโยบายระดับกระทรวง สำนัก หรือหน่วยเหนือทุกระดับที่ชัดเจนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการประกอบอาชีพ การสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวิจัย การมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบาย และการเชื่อมโยงกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับแรงงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในฐานะผู้ได้ผลประโยชน์จากการได้แรงงาน จะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และโครงการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสามารถขยายการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผู้ที่มีคุณภาพมีทักษะฝีมือแรงงาน ทั้งในระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อในวิชาชีพ และระดับออกไปประกอบอาชีพ

สำหรับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังคงมีความจำเป็นอย่างสูงในพื้นที่ที่มีความต้องการเพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนที่มีฐานะยากจน และไม่สามารถจะไปศึกษาต่อได้ในระดับวิทยาลัย เนื่องจากการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็นการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ประชาชนใช้ต้นทุนในการเรียนต่ำที่สุด แต่ได้ผลสูงสุด หากการบริหารจัดการตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การฝึกงานในสถานประกอบการ มีการจัดทำแผนงานร่วมกับหน่วยงานที่เป็นผู้ต้องการแรงงานและหน่วยงานส่งเสริมการมีงานทำ อย่างไรก็ตามจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ โดยเฉพาะอัตรากำลัง และการคัดเลือกผู้สอนที่มีความรู้ความชำนาญ

โดยทั่วไปการนำนโยบายสู่การปฏิบัติของการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้นมีศักยภาพและความพร้อม ที่จะช่วยขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ สิ่งที่ต้องเน้นย้ำคือการทำความเข้าใจว่า การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพคืออะไร และจะพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรู้จักตนเอง รู้จักคุณค่าของการทำงาน ค้นหาและตัดสินใจ การประกอบอาชีพในอนาคต และมีคุณลักษณะนิสัยที่สอดคล้องต่อการเป็นแรงงานที่ดีที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต จึงควรเป็นจุดเน้นของการพัฒนาควบคู่ไปกับการส่งเสริมความสามารถสร้างอาชีพให้นักเรียนได้ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ การเติมเต็มให้เกิดรูปธรรมให้นักเรียนสามารถออกไปสู่อาชีพอย่างแท้จริง จะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจัง ตั้งแต่การจัดการเรียนการสอน ไปจนถึงการจัดหาแหล่งงานที่เหมาะสมและจัดดำเนินการอย่างเป็นระบบทวิภาค (dual system) โดยหลักสูตรจะให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้/ทักษะอาชีพของผู้เรียนและจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่สร้างความร่วมมือภาควิชาการและภาคปฏิบัติการวิชาชีพระหว่างโรงเรียนและสถานประกอบการ รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยเหนือและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้านอาชีวศึกษาและด้านแรงงาน เข้ามาดูแลและรองรับกลุ่มนักเรียนที่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อ มีปัญหาทางครอบครัว และอยู่นอกระบบการศึกษา ซึ่งในอนาคตจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพที่ส่งต่อจนถึงการสร้างงานให้กับผู้เรียนต่อไป

แผนภาพที่ 5.1 โครงสร้างการเข้าสู่แรงงานกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

3) ด้านโอกาสการได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน (Education for All)

จากการศึกษาจากกรณีศึกษาใน 4 ภูมิภาคพบว่า แนวทางและทางเลือก ในความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ได้ ประกอบด้วย

1) นโยบายประชาคมอาเซียนที่เป็นตัวแปรเข้ามากระทบต่อการพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อรองรับการเข้าสู่ตลาดแรงงานอาเซียน

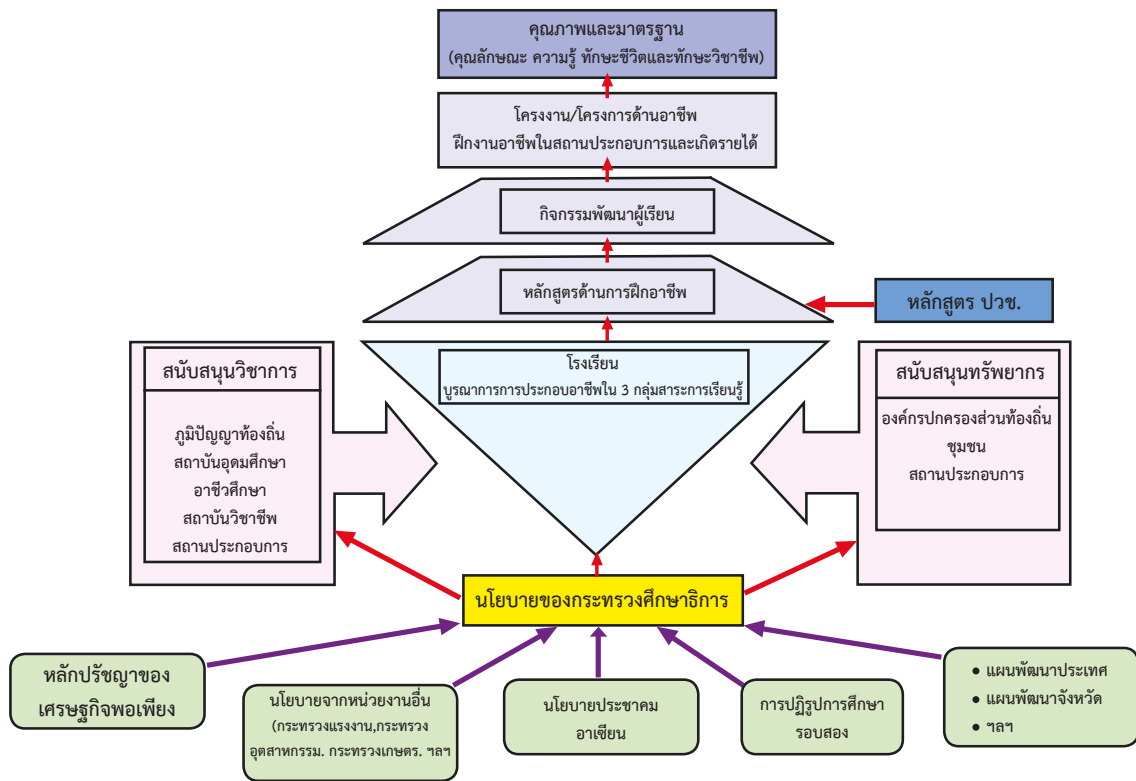
2) นโยบายอื่นที่เกี่ยวข้องกับกับแรงงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม และ

3) นโยบายของหน่วยเหนือ ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นหน่วยงานบังคับบัญชาโดยตรง เพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเข้ามาส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม และพิจารณาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ในโรงเรียน

หน่วยปฏิบัติการคือโรงเรียนจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการบูรณาการหลักการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพใน 8 กลุ่มสาระและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้เกิดความพร้อมสู่การประกอบอาชีพ โดยผ่านโครงการหรือโครงการงาน ให้นักเรียนเกิดทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะชีวิตโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ในการพัฒนา และมีการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งแบบบูรณาการและการเน้นที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ มีคุณภาพและมาตรฐานด้านทักษะอาชีพ

หน่วยงานสนับสนุนที่สำคัญประกอบด้วย กลุ่มสนับสนุนวิชาการ ประกอบด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา อาชีวศึกษา สถาบันวิชาชีพ สถานประกอบการ ฯลฯ และกลุ่มสนับสนุนงบประมาณ ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน สถานประกอบการ ฯลฯ ซึ่งหากได้รับการสนับสนุน เป็นนโยบายจากหน่วยเหนือจะส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนทั้งด้านวิชาการและ

งบประมาณ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสามารถ
ตอบสนองความต้องการด้านแรงงานของประเทศอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน
ดังแสดงในแผนภาพที่ 5.2

แผนภาพที่ 5.2 แนวทางความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

บทที่ 6

ยุทธศาสตร์: วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ นโยบาย การขับเคลื่อน

6.1 ยุทธศาสตร์: รวมพลัง สานฝัน ขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าสู่อาชีพได้ตลอดแนว

6.2 วิสัยทัศน์: ผู้สำเร็จการศึกษามีจิตสำนึก ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการประกอบอาชีพที่สุจริต มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละระดับชั้นที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับชั้นเห็นคุณค่าของการทำงาน เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ มีเจตคติทักษะพื้นฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความคิดสร้างสรรค์มีทักษะเทคโนโลยีและรักษาสีสิ่งแวดล้อมในงานเกษตรกรรม งานผลิตและงานบริการ รวมทั้งรู้ช่องทางการประกอบอาชีพ

6.3 พันธกิจ

- 1) บูรณาการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับหลักการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ
- 2) สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้กับหน่วยงานภายในโรงเรียน
- 3) แสวงหาความร่วมมือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกโรงเรียน

6.4 เป้าประสงค์

1) จัดหลักสูตรสถานศึกษาเน้นการบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพในท้องถิ่นให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้นักเรียนได้ (1) ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกอบอาชีพ (2) สำรวจโลกแห่งอาชีพในยุคปัจจุบัน (3) ศึกษาถึงความรู้ ทักษะและคุณสมบัติที่จำเป็นพื้นฐานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ รวมทั้งบริบท กระบวนการและคุณค่าของแต่ละอาชีพต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม และ (4) เตรียมตนเองในการเลือก

อาชีพที่ตรงกับความสนใจและความถนัดของตนเอง และมีประสบการณ์ตรงในการฝึกอาชีพและสร้างรายได้ระหว่างเรียน

2) ระบบเครือข่ายและการสร้างร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนให้เกิดความมั่นใจว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และผู้สำเร็จการศึกษาประกอบอาชีพได้จริง

3) นักเรียนตระหนักรู้ในศักยภาพและความถนัดของตนเองและวางแผนการประกอบอาชีพที่ตรงตามความต้องการของตนเองและสังคม

4) การประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษากลายเป็นอาชีพสุจริตและสร้างสรรค์ที่มีอิสรภาพและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต

5) อาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา สอดคล้องอย่างสร้างสรรค์กับความต้องการของชุมชนและสังคมก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนภาพที่ 6.1 การเกื้อกูล ประสานอย่างเป็นเอกภาพระหว่างนโยบายระดับต่างๆ เพื่อรวมพลังสานฝัน ขยายโอกาส เพิ่มคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพได้ตลอดแนว

6.5 นโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

1) นโยบายระดับประเทศ

การวางแผนพัฒนาฝีมือแรงงานของประเทศต้องเริ่มต้นในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้เป็นที่ฐานสำคัญคือ นักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นแหล่งกำเนิดฝีมือแรงงานของประเทศ

ทั้งหมด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน อุตสาหกรรม และการบริการจะต้องเข้ามา มีส่วนร่วมทั้งในฐานะของผู้รับผิดชอบ และผู้ที่ได้ประโยชน์จากผลผลิตแรงงานฝีมือ โดยการมีนโยบายที่ชัดเจนในการยกระดับความสำคัญของการพัฒนาแรงงานไปสู่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีกระบวนการเชื่อมโยงการพัฒนาอย่างเป็นระบบไปสู่ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับกระทรวงถึงระดับท้องถิ่นจำเป็นต้อง เข้ามามีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน (แผนภาพที่ 7.1 ในภาคผนวก)

2) นโยบายระดับกระทรวง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานสำคัญในการพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพ ต้องมี นโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพซึ่งจำเป็น จะต้องมีกรอบความคิดที่เกี่ยวกับการศึกษากับการอาชีพ (Qualification Framework of Career Education) เพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติการนำไปดำเนินการภายใต้นโยบาย และแนวคิดที่สามารถอ้างอิงได้อย่างชัดเจน และจะต้องสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยง การฝึกปฏิบัติ การบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานในทุกระดับโดยในส่วนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่การเป็นสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้นักเรียนในแต่ละช่วงชั้นได้รับการเตรียมความพร้อม ทั้งในส่วนการศึกษาเข้าสู่อาชีพและการศึกษาต่อ

3) นโยบายระดับปฏิบัติการ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นหน่วยงานสนับสนุน มีการพัฒนา วางแผน ดำเนินการ ติดตามและประเมินผล ตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนเพื่อการประกอบอาชีพไปจนถึงการประกอบอาชีพ ของนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อการประกอบอาชีพได้ ภายใต้บุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ และ ผลักดันให้มีการจัดหาทรัพยากรภายในท้องถิ่นทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรภายนอก รวมทั้งการสร้างเครือข่าย การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

6.6 การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ นโยบายระดับกระทรวงศึกษาธิการ

1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพควรเป็น
วาระแห่งชาติ

2) กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดทำ School Mapping ทุกระดับ
ทุกประเภท และทุกสังกัด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาการจัดตั้งสถาน
ศึกษาใหม่หรือปรับเปลี่ยนสถานศึกษาเก่าอย่างมีเหตุผลตรงตามความต้องการ
จำเป็นของชุมชน และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับสถานศึกษาเดิมและชุมชน

3) กระทรวงศึกษาธิการ ควรขยายกรอบมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมคุณภาพมาตรฐานทางวิชาชีพหรือมาตรฐาน
ฝีมือแรงงานด้วย เช่น การวัดนักเรียนระดับชาตินอกจากจะวัดความรู้ความสามารถ
ของนักเรียนแล้ว ควรประเมินทักษะพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพหรือสมรรถนะ
ด้านวิชาชีพของนักเรียนด้วย โดยอาจใช้การประเมินโดยแบบวัดมาตรฐาน
แบบเทียบประสบการณ์ หรือแบบบันทึกประสบการณ์กิจกรรม (Activities
transcript) เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ (แผนภาพที่ 7.2 ในภาคผนวก)

4) กระทรวงศึกษาธิการ ควรขยายกรอบคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ
ของครู และผู้บริหารให้ครอบคลุมความรู้และทักษะอาชีพที่จำเป็นต้องใช้ในการจัด
การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพให้แก่นักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้
สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูจัดระบบการพัฒนาครูประจำการ และครู
วิทยากร/ครูภูมิปัญญา

นโยบายระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

5) สพฐ. ควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่าง สพฐ. กับสำนักงานคณะ
กรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และสถาบันอุดมศึกษา และ
หน่วยงานอื่นๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ในการสร้างประสบการณ์จริงของการปฏิบัติงาน
ในอาชีพให้กับครู และนักเรียนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ โดย สอศ. กรมพัฒนาฝีมือ
แรงงานและสถาบันต่างๆ น่าจะให้ความสำคัญในการกำหนดเป็นพันธกิจบริการ
วิชาการและการร่วมพัฒนาเยาวชน (ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง)
เป็นพันธกิจที่สำคัญของหน่วยงาน

6) โครงการนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะหัตถกรรมของนักเรียนเป็นตัวอย่าง

ของงานดีๆ ที่ สพฐ. ทำอยู่แล้วเพื่อส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานของการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และการสร้างประสบการณ์ในการสร้างรายได้ให้แก่นักเรียน กิจกรรมลักษณะนี้จึงควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง

**นโยบายระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.)/
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)**

7) สพป. และ สพม. ควรเป็นองค์กรกลางเชื่อมโยงการแสวงหาและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ องค์กรต่างๆ และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) กับโรงเรียนในการสร้างโอกาสและแหล่งเรียนรู้เพื่อฝึกประสบการณ์ และการปฏิบัติการประกอบอาชีพจริง

8) สพป. และ สพม. ควรเป็นองค์กรกลางในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานวิชาการในและนอกพื้นที่ในการพัฒนาครูให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์จริงในการสอนการประกอบอาชีพที่ตอบสนองตลาดแรงงานในปัจจุบัน หน่วยงานที่สำคัญดังกล่าวได้แก่ สถาบันทางด้านอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานวิชาชีพต่างๆ

นโยบายระดับโรงเรียน

9) โรงเรียนควรสำรวจทักษะอาชีพของครู ผู้บริหาร ศิษย์เก่าและผู้ปกครอง เพื่อจัดทำรายงานอาชีพที่มีผู้สอนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่น

10) โรงเรียนควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมศิษย์เก่า และสมาคมผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนเพื่อสำรวจ/ศึกษา/เลือกอาชีพ/พัฒนาทักษะอาชีพ รวมทั้งเป็นแหล่งทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นวิทยากรและครูฝึกทักษะอาชีพ

11) โรงเรียนควรมีวิสัยทัศน์และนโยบายในเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ และโรงเรียนควรวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของนักเรียนในชุมชน แล้วใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ด้านวิชาชีพให้กับนักเรียน โรงเรียนควรจัดทำสิ่งต่อไปนี้

(1) แผนที่อาชีพของท้องถิ่น

(2) วิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลของศิษย์เก่าและนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อใช้ในการเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

(3) กำหนดกิจกรรมหลักในการทำโครงการประกอบอาชีพ
ในหลักสูตรสถานศึกษา

(4) จัดตารางเรียนและทรัพยากรให้สนับสนุนการฝึกทักษะวิชาชีพ

(5) ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูทุกกลุ่มสาระจัดทำหน่วยการเรียนรู้
วิชาชีพประเภทต่างๆ โดยบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาต่างๆ ให้กับนักเรียน
ทุกช่วงชั้นอย่างต่อเนื่องและจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง
ตามระบบการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจการศึกษาเพื่อการประกอบ
อาชีพ ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงของโลกการทำงาน
2) การเรียนรู้ร่วมกัน 3) การสะท้อนคิด และ 4) การประเมินแบบบูรณาการ

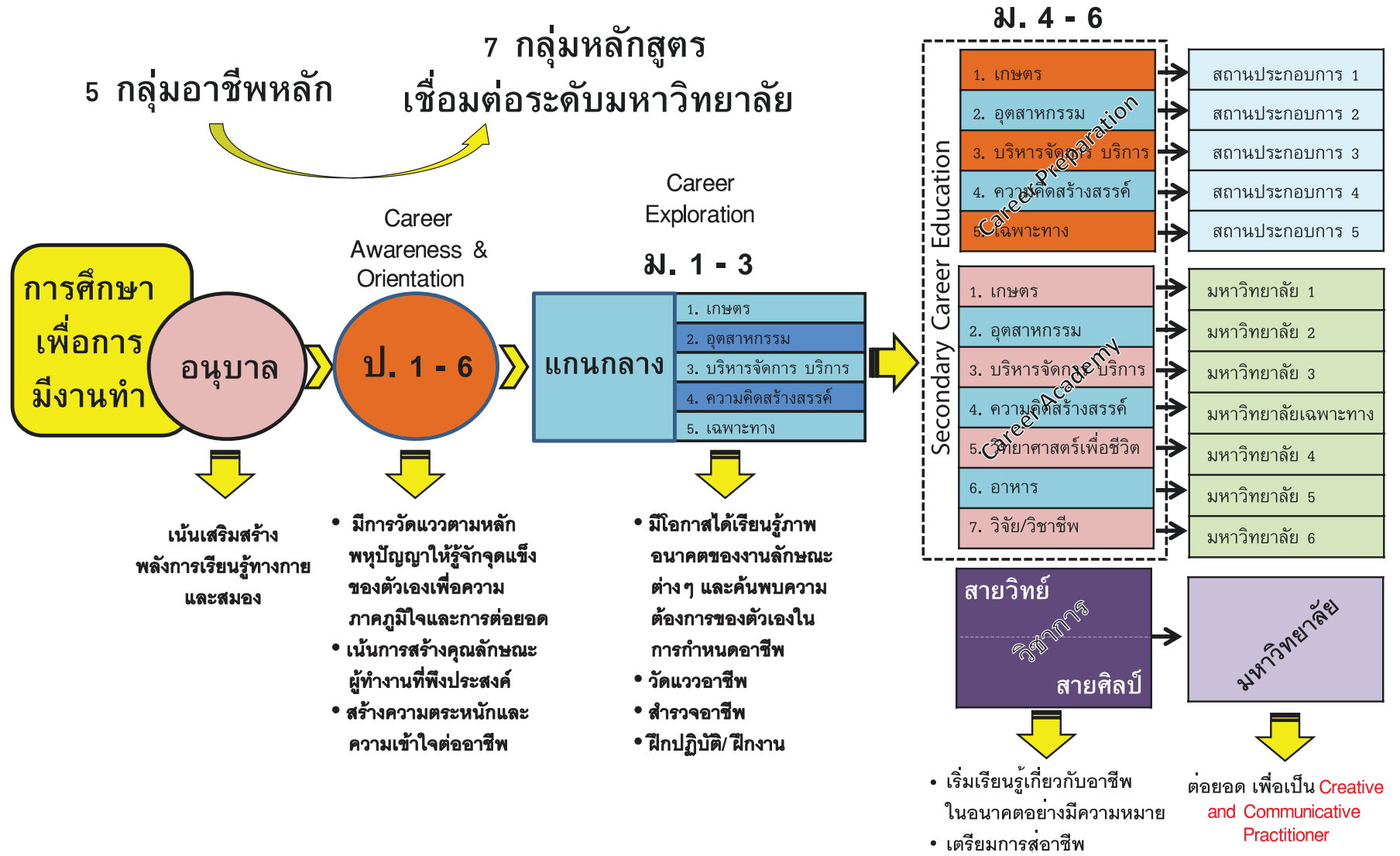
(6) สนับสนุนโครงการอาชีพที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง และจัดระบบ
การเรียนรู้และการพัฒนาทักษะวิชาชีพไปสู่การเกิดรายได้ และการประกอบอาชีพ
ต่อไปโดยอาจเชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น กลุ่ม OTOP กลุ่มอาชีพ
กลุ่มสหกรณ์ต่างๆ ในชุมชน เพื่อพัฒนาฝีมือ ผลิตภัณฑ์ และการตลาดในงาน
เทศกาลต่างๆ ของชุมชน

12) โรงเรียนควรมีนโยบายวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
หลักสูตรแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ซึ่งจะช่วยลดเวลา ภาระงานต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้เวลาศึกษาและเรียนรู้
จากการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้ ตระหนักและเห็นคุณค่าในการทำงาน
ที่จำเป็นต้องใช้วิชาความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้มากขึ้น รวมทั้งได้มี
โอกาสทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจและค้นหาโลกแห่งอาชีพปัจจุบัน
อันจะนำไปสู่การเตรียมพร้อมตนเองต่อไป

ทั้งนี้ แนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเน้น
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน
ได้รับประสบการณ์จริงในระหว่างการศึกษา เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและถ่ายโยง
ความรู้ในการปฏิบัติงาน และการประกอบอาชีพได้ในอนาคต ตามหลักการของ
การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ 1) มีความคิดที่เป็นเหตุ
เป็นผลในการทำงาน 2) สั่งสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน 3) รู้จัก
การหาโอกาสและช่องทางในการทำงาน และ 4) สำรวจและก้าวเข้าสู่โลกแห่ง
การทำงาน ซึ่งระยะเวลาที่ได้ศึกษาหาความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติอันดีผ่านการศึกษา การฝึกอบรม

และการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จะตัดสินใจในการศึกษาต่อ และการทำงานต่อไปได้ในอนาคต ซึ่งจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมถึงวิธีจัดการเรียนการสอนด้วย ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องอันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน

การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำตามยุทธศาสตร์ 2555

แผนภาพที่ 6.2 การเชื่อมโยงข้อค้นพบจากการวิจัยกับนโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ”

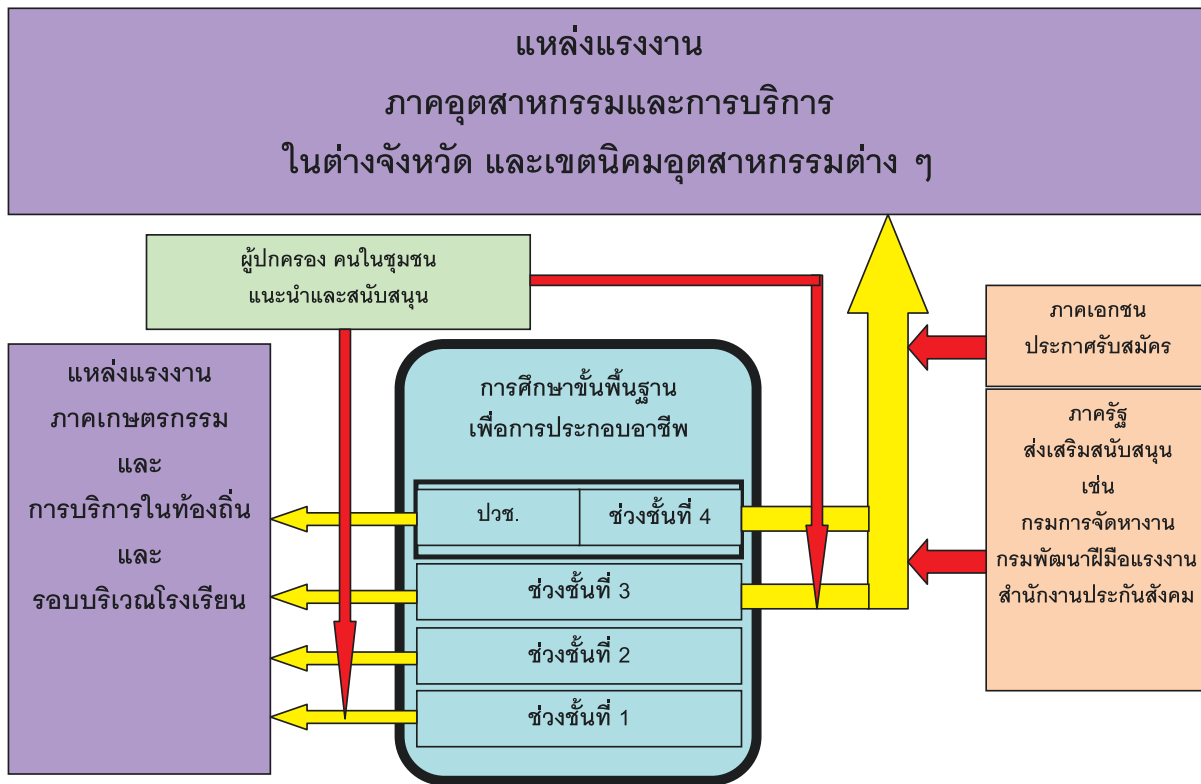
อ้างอิงจากเอกสารประกอบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ 2555 สู่การปฏิบัติ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์ 2555
ของกระทรวงศึกษาธิการ

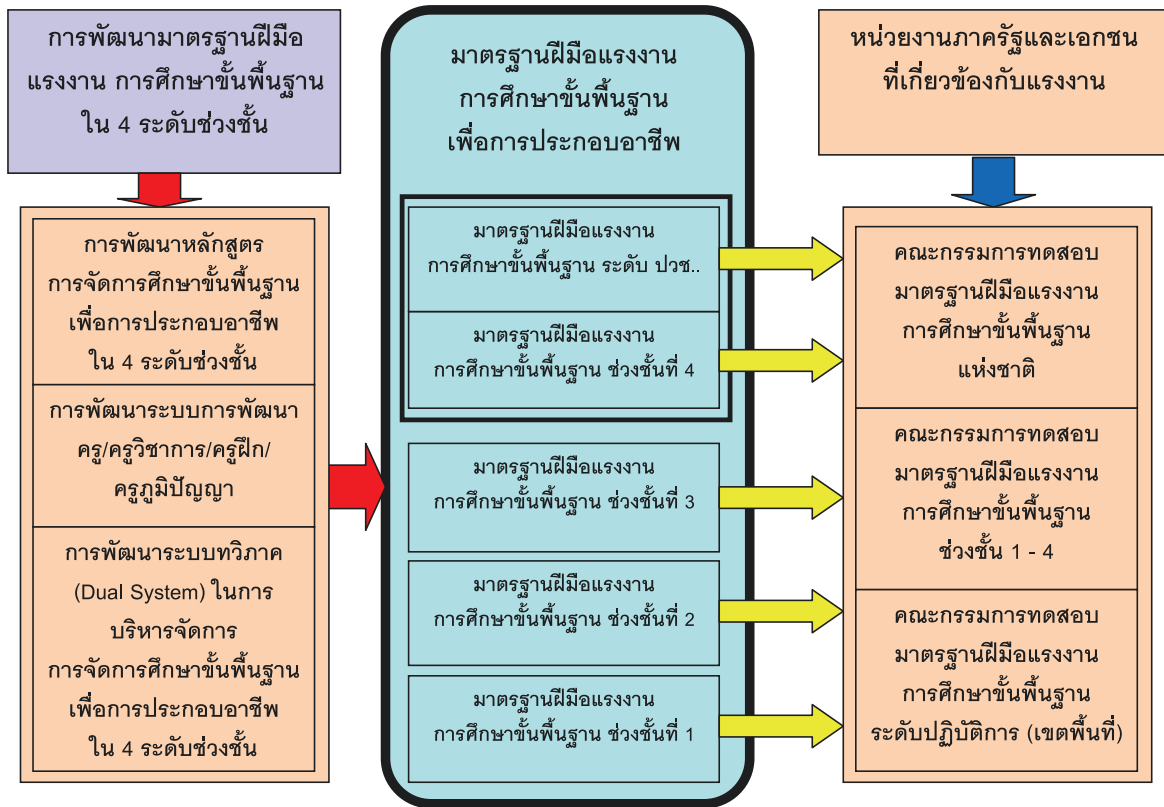
รายการอ้างอิง

- การจัดหางาน, กรม. (2552). **คุณสมบัติพื้นฐานของลูกจ้างที่นายจ้างต้องการและคุณลักษณะพื้นฐานของนายจ้างที่ลูกจ้างต้องการในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ.** (online). เข้าถึงได้จาก: <http://lmi.doe.go.th> [1 พฤษภาคม 2554.]
- กฤษณพงศ์ กีรติกร. (2542). **วิกฤติ กระบวนทัศน์ มโนทัศน์ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา.** 2542. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วรรณกรรม.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. (2552). “ความคิดเห็นต่อแผนงานโครงการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน” หน้า 3. ใน **เอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการด้านวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งที่ 4/2552** วันจันทร์ที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2552
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559): ฉบับสรุป.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา ชญาพิมพ์ อุสาโห และปราวีณา สุวรรณณัฐชาติ. (2554). **แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ.** ทุนวิจัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา และคณะ. (2554). **การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของต่างประเทศกับประเทศไทย.** รายงานวิจัยเล่มที่ 1 ในโครงการวิจัยแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ. ทุนวิจัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อมเรศ ศิล่าอ่อน. (2552). “ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการวิจัยพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน” เอกสารหมายเลข 2 หน้า 1. ในเอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการด้านวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งที่ 3/2552 วันศุกร์ที่ 26 มิถุนายน 2552.
- Dykeman, C., Herr, E.L., Ingram, M., Wood, C., Charles, S., Pehrsson, D. (2001). *The Taxonomy of Career Development Interventions that occur in America's Secondary School.* St.Paul: Naitonal Research Center for Career and Technical Education, University of Minnesota.
- Evans, R. N., Hoyt, K. B. & Mangum, G. L. (1973). *Career Education in the Middle/Junior High School.* Salt Lake City, Utah: Olympus Publishing Company.
- Hoyt, K. B, Evans, R. N., Mackin, E. F., & Mangum, G. L. (1974). *Career Educaiton: What it is and how to do it.* 2nd ed. Salt Lake City, Utah: Olympus Publishing company
- McCowan, C. & McKenzie, M. (1997). *The guide to career education.* Sydney: New Hob sons Press: p. 17 Cited in <http://education.qld.gov.au/students/service/career principles.html> [May 17, 2011]

ภาคผนวก

แผนภาพที่ 7.1 โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ แหล่งกำเนิดฝีมือแรงงานของประเทศ

แผนภาพที่ 7.2 กรอบแนวคิดในการสร้างมาตรฐานฝีมือแรงงาน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

รายนามคณะกรรมการนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย
โครงการวิจัย: แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

1. คณะทำงานหลัก

1.1 ที่ปรึกษาโครงการ

ศ.ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี	คณบดี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
------------------------	---

1.2 รายนามนักวิจัยหลัก

1) รศ.ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา	นักวิจัยหลักและหัวหน้าโครงการ
2) ผศ.ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโห	นักวิจัยหลัก
3) ผศ.ดร.ปราวินยา สุวรรณณัฐโชติ	นักวิจัยหลัก

1.3 ผู้จัดการโครงการ

น.ส.วัชรภรณ์ เชื้อนวัง	ผู้จัดการโครงการ
------------------------	------------------

1.4 รายนามผู้ช่วยนักวิจัยประจำโครงการ

1) น.ส.ศาลีณา บุญแก้ว	ผู้ช่วยนักวิจัยประจำโครงการ
2) ดร.นันทกาญจน์ ชินประหัชฐ์	ผู้ช่วยนักวิจัยประจำโครงการ
3) น.ส.วัชรภรณ์ เชื้อนวัง	ผู้ช่วยนักวิจัยประจำโครงการ
4) นายสันต์ สุวทันพรกุล	ผู้ช่วยนักวิจัยประจำโครงการ

2. คณะทำงานร่วม

**2.1 รายนามนักวิจัยร่วมและผู้ช่วยนักวิจัยในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์
เปรียบเทียบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของ
ต่างประเทศกับประเทศไทย**

1) ผศ.ดร.สร้อยสน สกลรักษ์	นักวิจัยร่วม
2) อ.ดร.ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ	นักวิจัยร่วม
3) น.ส.دنุชา สลิวงษ์	ผู้ช่วยนักวิจัย

**2.2 รายนามที่ปรึกษา นักวิจัยหลักและนักวิจัยร่วมในแต่ละพื้นที่
ที่ปรึกษา: รศ.ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์**

ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
1) ผศ.ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโห	1) รศ.ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา
2) รศ.ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา	2) ผศ.ดร.เสนอ ภิรมจิตรผ่อง
3) รศ.ดร.เกตุมณี มากมี	3) อ.วิฑูรย์ นาสารีย์
4) อ.ดร.สุกัญญา แซ่มซ้อย	4) อ.เรวดี ธิโนภาณุวัฒน์
5) นายศุภโชค ปิยะสันต์	5) อ.ดารุณ พรรณดวงเนตร
	6) ดร.ศิริวรรณ อาจศรี

ภาคกลาง

- 1) รศ.ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา
- 2) ผศ.ดร.ชญาพิมพ์ อุสาโห
- 3) ผศ.ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ
- 4) ผศ.ดร.สุรภี รุโจปการ
- 5) อ.ดร.อุบลวรรณ หงษ์วิทยาการ
- 6) อ.ดร.บุณฑริกา บูลภักดิ์
- 7) อ.กมลเวช นิตยสุทธิ์
- 8) อ.ทิพย์วัลย์ ตาปนานนท์

2.3 รายนามผู้ช่วยนักวิจัยในแต่ละพื้นที่

ภาคเหนือ

- 1) น.ส.ศาลิษา บุญเกื้อ
- 2) ดร.นันทกาญจน์ ชินประหัชฐ์
- 3) นายสันต์ สุวทันพรกุล
- 4) น.ส.วัชรภรณ์ เชื้อนวัง
- 5) น.ส.เด่นดาว ชลวิทย์
- 6) นายชายชาญ อมรพงษ์มงคล
- 7) น.ส.แก้วตา ฟิ่งตนเอง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- 1) น.ส.ศาลิษา บุญเกื้อ
- 2) ดร.นันทกาญจน์ ชินประหัชฐ์
- 3) นายสันต์ สุวทันพรกุล

ภาคกลาง

- 1) น.ส.วัชรภรณ์ เชื้อนวัง
- 2) น.ส.ณิษฐา ชำนิยนต์
- 3) น.ส.เด่นดาว ชลวิทย์
- 4) น.ส.กชกร สายสุวรรณ
- 5) น.ส.เสมอกาญจน์ โสภณศิริรัฐรักษ์

ภาคใต้

- 1) น.ส.ณิษฐา ชำนิยนต์
- 2) น.ส.กชกร สายสุวรรณ

ภาคใต้

- 1) ผศ.ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ
- 2) ผศ.ดร.จุไรรัตน์ สุตรุ่ง
- 3) อ.ปาจริย์ ตัวสีขเรศ

- 8) นายจตุพร ทั้งทอง
- 9) นายอดุลย์รัตน์ นิ่มเจริญ
- 10) ว่าที่ร้อยตรีธีระชัย ช่วงบุญศรี
- 11) น.ส.วิริยา ทัพพัฒนะ
- 12) น.ส.อัจฉรา วังการวรรณ
- 13) นายประจวบ ชวัณม่น
- 14) นายอภิศ อารีสกุลกิจ
- 15) นายชาธิพ สีอนิ

- 4) น.ส.เด่นดาว ชลวิทย์
- 5) น.ส.ณิษฐา ชำนิยนต์
- 6) นายอภิศ อารีสกุลกิจ

- 6) น.ส.พรรณปพร จตุวีรพงษ์
- 7) น.ส.พรพิมล รอดเคราะห์
- 8) นายอภิศ อารีสกุลกิจ
- 9) นายนรินทร์ นนทมาลย์

- 3) น.ส.พรรณปพร จตุวีรพงษ์
- 4) ดร.นันทกาญจน์ ชินประหัชฐ์

รายชื่อโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจ จำนวน 24 โรงเรียน

ภาค	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด	ประเภทโรงเรียน	สถานที่ตั้ง
ภาคเหนือ	1. โรงเรียนบ้านหนองไผ่	นครสวรรค์	โรงเรียนขยายโอกาส	นอกเมือง
	2. โรงเรียนบ้านเมืองก๊อด	เชียงใหม่	โรงเรียนขยายโอกาส	นอกเมือง
	3. โรงเรียนสารภีพิทยาคม	เชียงใหม่	โรงเรียนมัธยมศึกษา	ในเมือง
	4. โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี	เชียงราย	โรงเรียนมัธยมศึกษา	นอกเมือง
	5. โรงเรียนตากฟ้าวิชาประสิทธิ์	นครสวรรค์	โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดหลักสูตร ปวช.	นอกเมือง
	6. โรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง	ตาก	โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดหลักสูตร ปวช.	ในเมือง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. โรงเรียนบ้านแหลมไหล่	อุบลราชธานี	โรงเรียนประถมศึกษา	นอกเมือง
	2. โรงเรียนบ้านสามัคคี	อำนาจเจริญ	โรงเรียนประถมศึกษา	นอกเมือง
	3. โรงเรียนบ้านสดำ	ศรีสะเกษ	โรงเรียนประถมศึกษา	นอกเมือง
	4. โรงเรียนศิขรภูมิพิสัย	สุรินทร์	โรงเรียนมัธยมศึกษา	ในเมือง
	5. โรงเรียนบ้านแท่นวิทยาคม	ชัยภูมิ	โรงเรียนมัธยมศึกษา	นอกเมือง
	6. โรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม	สุรินทร์	โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดหลักสูตร ปวช.	ในเมือง
ภาคกลาง	1. โรงเรียนวัดฝาง	นนทบุรี	โรงเรียนประถมศึกษา	นอกเมือง
	2. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี	นนทบุรี	โรงเรียนมัธยมศึกษา	ในเมือง
	3. โรงเรียนสาริตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม	กรุงเทพฯ	โรงเรียนมัธยมศึกษา	ในเมือง
	4. โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง	กาญจนบุรี	โรงเรียนมัธยมศึกษา	นอกเมือง
	5. โรงเรียนโรงเรียนจิตรลดา (สายวิชาชีพ)	กรุงเทพฯ	โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดหลักสูตร ปวช.	ในเมือง
	6. โรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว	ฉะเชิงเทรา	โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดหลักสูตร ปวช.	นอกเมือง
ภาคใต้	1. โรงเรียนวัดท้ายยอด	สงขลา	โรงเรียนประถมศึกษา	นอกเมือง
	2. โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ	ภูเก็ต	โรงเรียนขยายโอกาส	นอกเมือง
	3. โรงเรียนพนางดุง	พัทลุง	โรงเรียนมัธยมศึกษา	นอกเมือง
	4. โรงเรียนพิยะรานาวิมลลงหินวิทยา	ปัตตานี	โรงเรียนมัธยมศึกษา	นอกเมือง
	5. โรงเรียนบ้านกระทุ่ววิทยา	ภูเก็ต	โรงเรียนมัธยมศึกษา	ในเมือง
	6. โรงเรียนสะเดาชาร์คชัย- กัมพลานนท์อนุสรณ์	สงขลา	โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดหลักสูตร ปวช.	ในเมือง

คณะผู้มีส่วนร่วมผลักดันและดำเนินงาน

ที่ปรึกษา

ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์	เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.อรทัย มุลค่า	ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
นางพจมาน พงษ์ไพบูลย์	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา

คณะอนุกรรมการด้านวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปี พ.ศ. 2552)

1. ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ประธานอนุกรรมการ
2. ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ รองประธานอนุกรรมการ
3. รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายวินัย รอดจ่าย) รองประธานอนุกรรมการ
4. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย อนุกรรมการ
5. ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช อนุกรรมการ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา อนุกรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์ อนุกรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิณฑนานนท์ อนุกรรมการ
9. ดร.อมรวิชัย นาครพรรพ อนุกรรมการ
10. ดร.มลิวัลย์ ธรรมแสง อนุกรรมการ
11. ดร.เพชรรา พิพัฒน์สันติกุล อนุกรรมการ
12. ดร.พรชัย อินทร์ฉาย อนุกรรมการ
13. ดร.สุรางค์ โพธิ์พฤษาวงศ์ อนุกรรมการ
14. ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา อนุกรรมการ
(ดร.วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์)
15. ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน อนุกรรมการ
(ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์)
16. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา อนุกรรมการ
(ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า)
17. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา อนุกรรมการ
ขั้นพื้นฐาน (ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก)

18. ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
(นางสาววิณา อัครธรรม)	อนุกรรมการ
19. ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเคราะห์วิจัยการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ชัตติยาสุวรรณ)	อนุกรรมการ
20. ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการ
การจัดการศึกษา (ดร.อรทัย มูลคำ)	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะนักวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโห
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัย

1. ดร.วิภาพร นิธิปรีชานนท์	ประธานกรรมการ
2. ดร.อรนุช มั่งมีสุขศิริ	กรรมการ
3. นางสุดจิตร์ ไทรนิมมวล	กรรมการ
4. นางมณฑนา ปรีทยานิตย์	กรรมการ
5. ดร.พลรพี ทุมมาพันธ์	กรรมการ
6. นายพิทักษ์ โสตถยาคม	กรรมการและผู้รับผิดชอบโครงการ

บรรณาธิการกิจ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโห
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ
4. นายพิทักษ์ โสตถยาคม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มวิจัยและส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN:978-616-202-465-8

